

Hverdagen i små og store daginstitutioner

Nærværende spørgeskemaundersøgelse er gennemført af Bureau 2000© v. Niels Glavind og Susanne Pade

Undersøgelsen indgår i forskningsprojektet "Pædagogisk kvalitet i store og små daginstitutioner", som ledes af lektor Grethe Kragh-Müller og professor m.s.o. Charlotte Ringsmose, Institut for uddannelse og Pædagogik, Århus Universitet. Projektet er støttet af BUPL.

ISBN: 978-87-90771-58-4

Henvendelser vedr. spørgeskemaundersøgelsen til

Bureau 2000

Skråplanet 29

3500 Værløse

tlf. 44 66 22 64

www.bureau2000.dk

Henvendelser vedr. forskningsprojektet I øvrigt:

Grethe Kragh-Müller eller Charlotte Ringsmose

Institut for Uddannelse og Pædagogik

Århus Universitet

Tuborgvej 164

2400 København NV

Indholdsfortegnelse

Indhold

1. Hovedresultater.....	7
1.1. Baggrund og hovedtendenser	7
1.2. Fysiske rammer og bemanding.....	8
1.3. Værdier og børnesyn	9
1.4. Den pædagogiske dagligdag	11
2. Rammerne	18
2.1. Institutionerne	18
2.2. De fysiske rammer	19
3. Holdninger og værdier	27
3.1. Pædagogiske værdier	27
3.2. Børnesyn	32
4. Dagligdagen	35
4.1. Dagens gang.....	35
4.2. Faste aktiviteter	37
4.3. Selvvalgte aktiviteter	38
4.4. Arbejdet på legepladsen	39
4.5. Børn med særlige behov.....	41
4.6. Ledelse og kvalitetssikring	43
4.7. Forældresamarbejde og forældrekontakt	48
4.8. Lederens kendskab til børnene	49
5. Metode	51

Forord

Efter kommunalreformens ikrafttræden i 2007 var der i Danmark 4650 vuggestuer, børnehaver og aldersintegrerede institutioner med i alt 256.127 børn. En gennemsnitsinstitution havde 55 børn.

Seks år senere, i 2011, var antallet af institutioner faldet til 3.905, men børnetallet var steget til 274.355. I gennemsnit havde institutionerne 70 børn. Kommunerne er ikke blot slået sammen, men internt i kommunerne sker der sammenlægninger – ikke kun på daginstitutionsområdet, men også i forhold til fx skoler.

Denne udvikling er formentlig drevet frem af de ønsker om rationalisering, som ofte bruges som argument for stordrift. Desuden antages store institutioner at kunne tilbyde en mere ”professional ledelse” eller måske en ledelse, der i højere grad taler samme sprog, som man gør i kommunen.

Nogle steder har man fået institutioner med mere end 200 børn. Det havde de fleste formentlig svært ved at se for sig for et par årtier siden.

Det er derfor vigtigt at undersøge, hvilken betydning institutionsstørrelsen har – ikke kun forvaltningsmæssigt, men også pædagogisk. Hvor stor betydning har institutionens størrelse? Hvor er der evt. svagheder ved store eller små institutioner, som man bør være opmærksom på.

Nærværende spørgeskemaundersøgelse søger at belyse denne problemstilling. Det bemærkes, at undersøgelsen belyser, hvilken betydning størrelsen af den enkelte institution/det enkelte børnehus har. Undersøgelsen belyser ikke betydningen af større enheder i form af områdeledelse m.v.

Undersøgelsen er et led i forskningsprojektet ”Pædagogisk kvalitet i store og små daginstitutioner”, som ledes af lektor Grethe Kragh-Müller og professor m.s.o. Charlotte Ringsmose. Selve spørgeskemaundersøgelsen er gennemført af Bureau 2000 v. Niels Glavind og Susanne Pade.

Bureau 2000, januar 2015.

1. Hovedresultater

1.1. Baggrund og hovedtendenser

Undersøgelsen er et led i forskningsprojektet "Pædagogisk kvalitet i store og små daginstitutioner", som ledes af lektor Grethe Kragh-Müller og professor m.s.o. Charlotte Ringsmose. Formålet med projektet er at generere forskningsbaseret viden om pædagogisk kvalitet i store og små daginstitutioner.

Den samlede undersøgelse udgøres primært af en kvalitativ undersøgelse, men denne suppleres med nærværende landsdækkende spørgeskemaundersøgelse til ledere og stuepædagoger i danske daginstitutioner. Gennem skemaer til ledere og til stuepædagoger undersøges, om der er forskelle mellem store og små daginstitutioner m.h.t. vilkår, holdninger og pædagogisk praksis. Spørgeskemaer er udarbejdet af Bureau 2000.

Der er indkommet 488 svar fra ledere og 388 svar fra stuepædagoger. Der er ingen tegn på væsentlige skævheder i materialet, og det er Bureau 2000s vurdering, at de indkomne svar giver et pålideligt billede af, hvilke forskelle, der er på store og små institutioner.

Ser vi på *rammerne* er der kun mindre forskelle i bemanning. De store institutioner har dog lidt oftere end de små institutioner trange grupperum og store børnegrupper. Der er desuden en tendens til, at de veluddannede og etnisk danske forældre søger små institutioner.

Ser vi på *holdningerne*, viser svar fra såvel ledere som stuepædagoger, at der ingen forskel er mellem store og små institutioner – eller mellem ledere og stuemedarbejdere – når det gælder værdier og børnesyn. For alle gælder, at der lægges afgørende vægt på empati og følelsesmæssige relationer, ligesom børn med vanskeligheder primært søges forstået ud fra en børnesynsvinkel.

Alt tyder derfor på, at medarbejderne typisk *vil* det samme. Men det er naturligvis ingen garanti for, at de *opnår* det samme.

Ser vi på dagens gang, kan man konstatere, at børnene typisk er ca. 4 timer på legepladsen daglig i både små og store institutioner. Men der er en tendens til, at fx at børnenes muligheder for at tage en middagshvil er bedst i de små institutioner. Børnene i de mindre institutioner har desuden lidt bedre mulighed for selv at bestemme, hvor i institutionen de vil være.

Der hvor man især finder forskelle er i de personlige og ledelsesmæssige relationer. Ledelsen er mest uformel i små institutioner, samtidig med, at lederen her indgår mest i drøftelsen af og tilrettelæggelsen af arbejdet på stuerne. Det hænger bl.a. sammen med, at lederne i de små institutioner oftere deltager direkte i arbejdet på stuerne. Lederne i de små institutioner kender børn og forældre bedst, og forældrene i de små institutioner har bedst mulighed for at få en snak om deres barn med en medarbejder, der faktisk kender til barnet.

Der er endelig en tendens til, at pædagogerne i de små institutioner i højere grad end pædagogerne i de store institutioner, sikrer sig, at de følger børnene fra deres egen stue, når de er på legepladsen.

1.2. Fysiske rammer og bemanding

Den samlede undersøgelse omfatter to spørgeskemaundersøgelser. Tabel viser svarfordelingen fordelt på institutionsstørrelse.

Tabel 1. Institutioner, der har besvaret institutionsskemaet, fordelt på størrelse

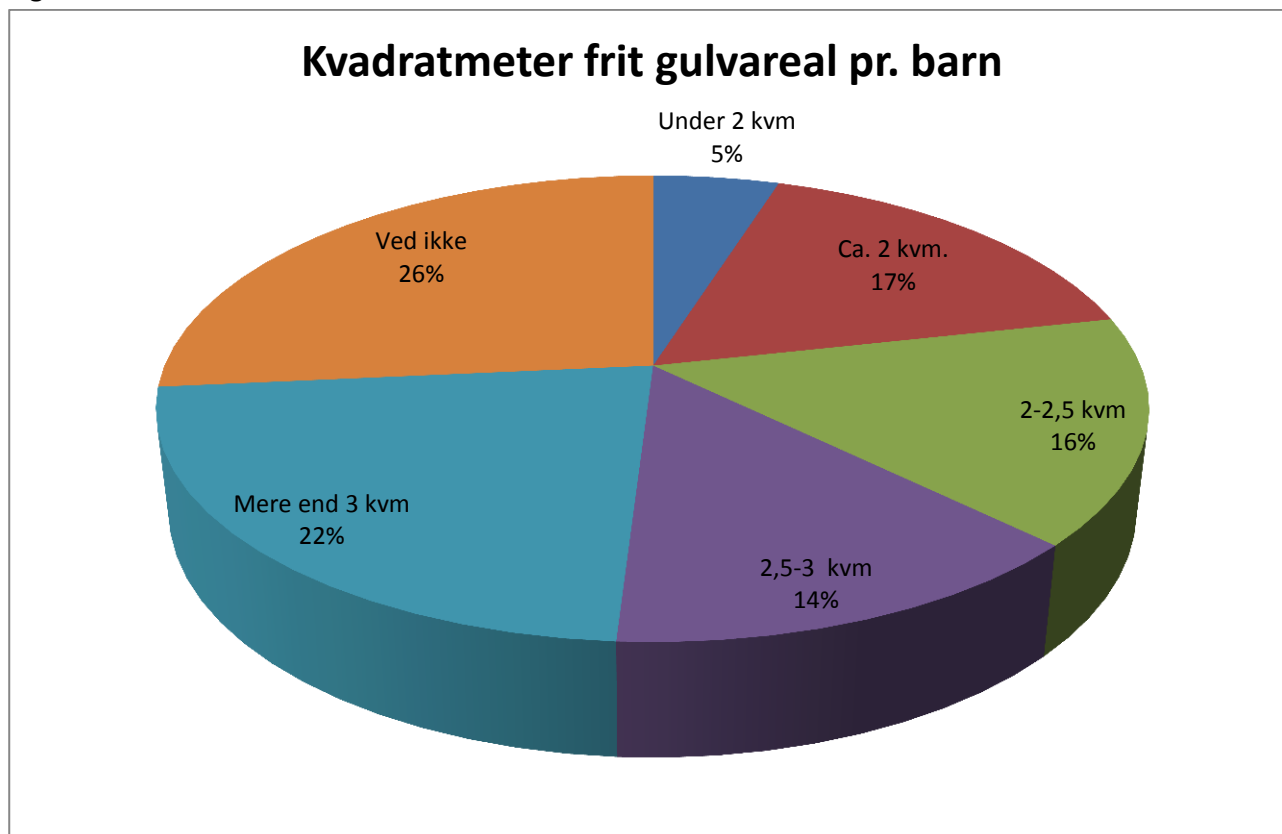
	Besvarede skemaer fra institutionsledere	Besvarede skemaer fra stuepædagoger
Under 50	188	168
50-99	219	163
Over 100	81	58
Uoplyst børnetal	96	3
I alt	584	392

Kilde: Spørgeskema til institutionslederne og til stuepædagoger.

De store institutioner er typisk kommunale, mens der er en højere andel af private og selvejende institutioner blandt de mindre institutioner.

For det enkelte barn er det vigtigt, hvor meget plads der er i børnegrupperne. I danske daginstitutioner er der snævre mindstekrav – fx kun to kvm. frit gulvareal pr. barn i en børnehavegrupper. Figur 1 viser, hvor mange kvadratmeter frit gulvareal pr. barn, der er i institutionerne.

Figur1

Kilde: Spørgeskema til institutionslederne

Det er navnlig blandt de store institutioner, man hyppigt finder institutioner med et begrænset frit gulvareal pr. barn. Det er også navnlig i de store institutioner, at man hyppigt ser, at der kun er ét grupperum til en typisk børnegruppe – ingen birum mv. De store institutioner har samtidig markant flere børn i børnegrupperne end de små institutioner.

Derimod har de større institutioner oftere en opdeling af legepladsen.

I 80 pct. af institutionerne er børnene opdelt på faste stuer. Af mindre institutioner (under 50 børn), er det dog kun 70 pct., der er opdelt på faste stuer, mens det er 92 pct. i store institutioner (over 100 børn).

Ser man på børneklientellet (forældre uden erhvervsuddannelse og børn, der taler et andet sprog hjemme end dansk), viser det sig, at de mindre institutioner ofte har en større andel af ressourcestærke forældre end de store institutioner. Det må formodes, at de ressourcestærke forældre ofte har størst overskud til at finde og sikre sig en plads i deres ønskeinstitution.

Personalenormeringen (målt som personaletimer pr. børneenhed) i de små institutioner er i gennemsnit ca. 8 pct. *højere* end i de store institutioner. Lederne i de små institutioner bruger til gengæld *mere* tid i børnegrupperne – i gennemsnit 14 timer om ugen, mod 1 time om ugen for lederne i de store institutioner. Ser man ledelsestiden som andel af den samlede bemanning, kan man dog anslå, at lederne i de små institutioner anvender ca. 10 pct. af den *samlede* bemanning på ledelse og administration. I de store institutioner er andelen ca. 4 pct. Men hertil kommer evt. kontorassistance.

Ved en sammenligning af bemanningen i store og små institutioner, er der således strukturelle forskelligheder og forhold, der trækker i hver sin retning. Men samlet kan det anslås, at der ikke er den store forskel mellem store og små institutioner med hensyn til, hvor mange personaletimer man kan bruge pr. barn i det børnerettede arbejde.

De store institutioner har i gennemsnit betydeligt større børnegrupper end de mindre institutioner.

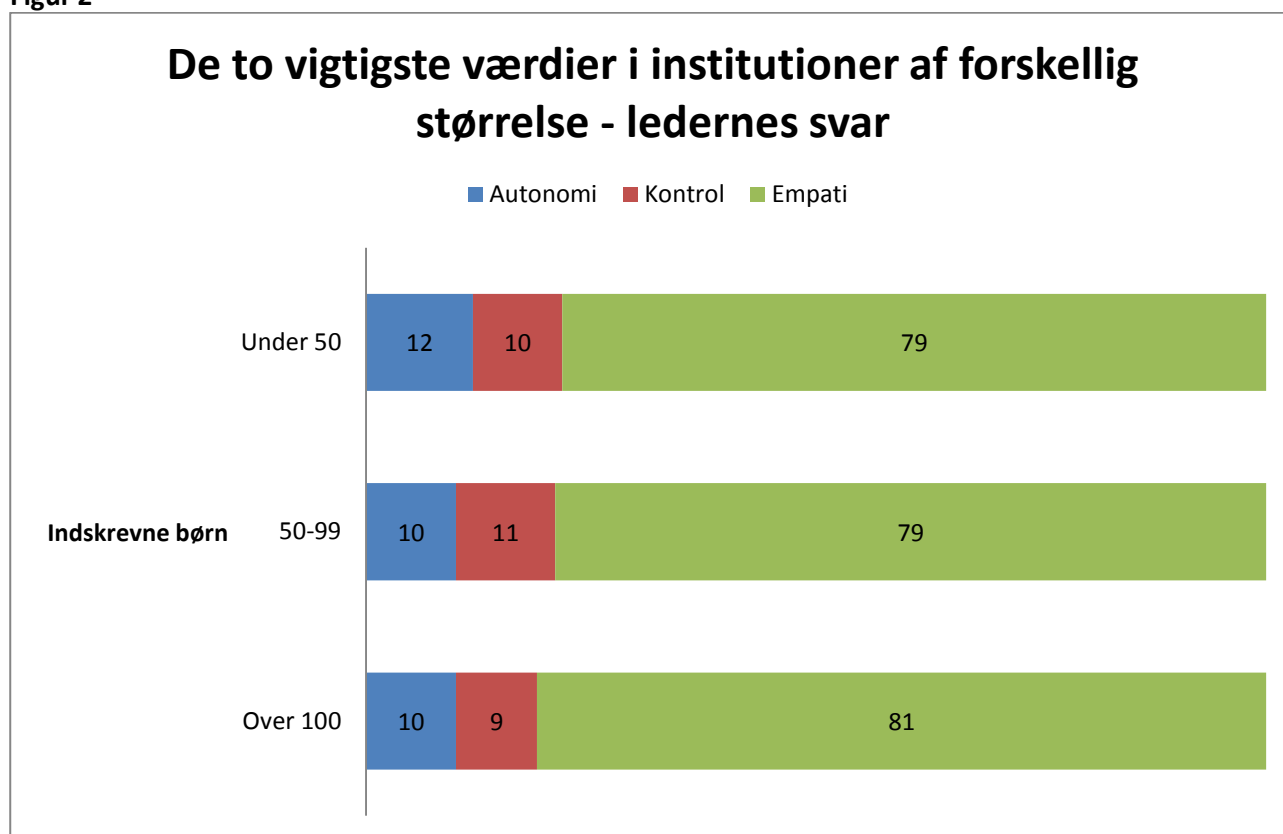
1.3. Værdier og børnesyn

Ledere og medarbejdere er blevet bedt om at vurdere en række udsagn og tage stilling til, hvilke der repræsenterer det vigtigste i det pædagogiske arbejde med børn. Der er 30 udsagn, som i analysen er opdelt i tre sæt af værdier:

- et, der lægger vægt på børnenes autonomi
- et, der lægger vægt på regler og kontrol
- et, der lægger vægt på empati og følelsesmæssig involvering.

Figur 2 viser fordeling af ledernes svar i institutioner af forskellig størrelse:

Figur 2

Kilde: Spørgeskema til institutionslederne

Det ses, at der ikke er nogen forskel i værdisyn mellem store og små institutioner. Den nærmere analyse viser, at der heller ikke er nogen nævneværdig forskel mellem ledere og stuemedarbejdere eller på værdier, hvis der skal tages stilling til, hvad man tillægger *mindst* vægt.

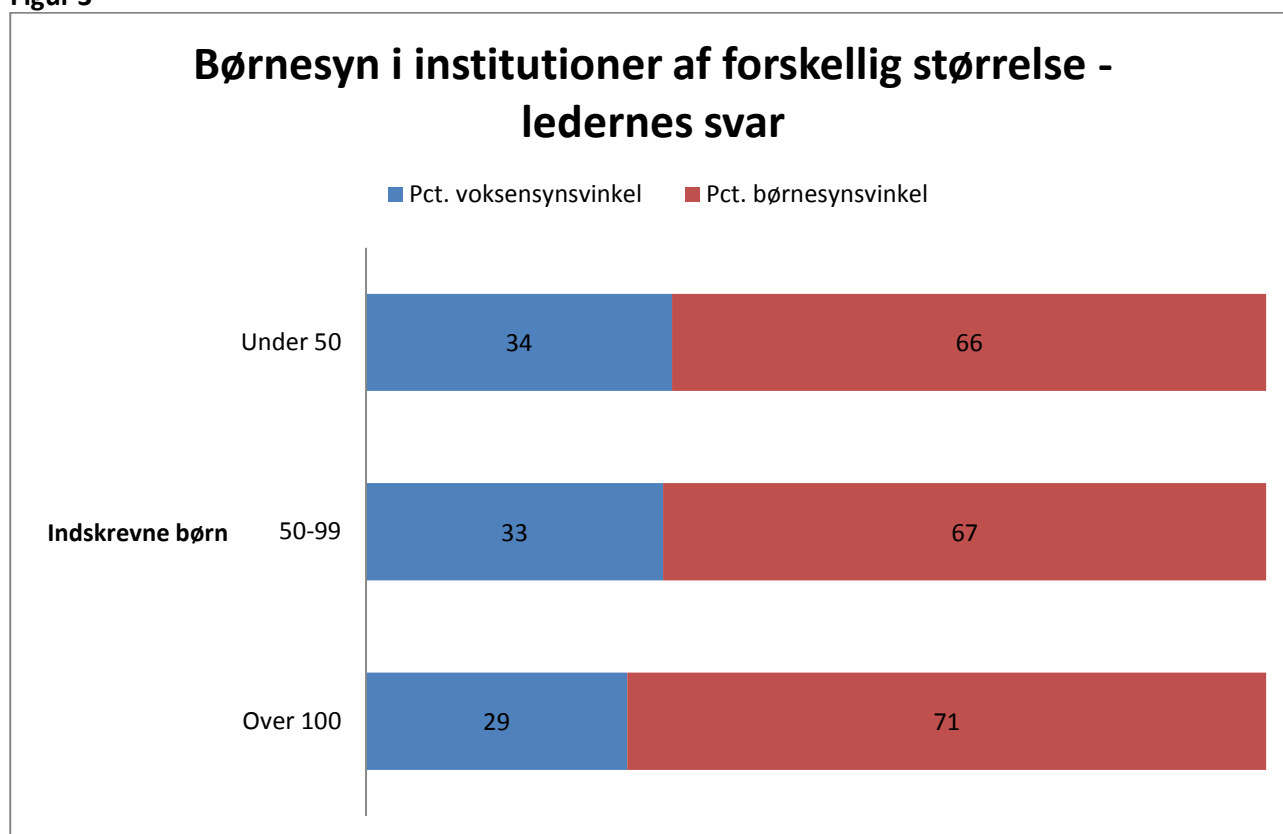
Den gennemgående tendens er, at empati og følelsesmæssige relationer i alle grupper ses som det vigtigste. Dette er i sig selv et bemærkelsesværdigt resultat og er formentlig udtryk for en tendens i tiden.

Børnenes autonomi er derimod ikke så meget i fokus som tidligere.

Tilsvarende er ledere og medarbejdere blevet bedt om at karakterisere en dreng ud fra en case, idet de har skullet vælge tre forskellige karakteristika ud fra en liste på 19. Nogle af disse repræsenterer et voksensyn, nogle et børnesyn.

Resultatet fremgår af Figur 3.

Figur 3

Kilde: Spørgeskema til institutionslederne

Det ses, at børnesynsvinklen er dominerende uanset institutionsstørrelsen. Heller ikke her er der nogen nævneværdig forskel mellem ledere og stuepædagoger.

Alt i alt er der ikke noget, der tyder på, at der er forskelle mellem store og små institutioner med hensyn til børnesyn og værdier.

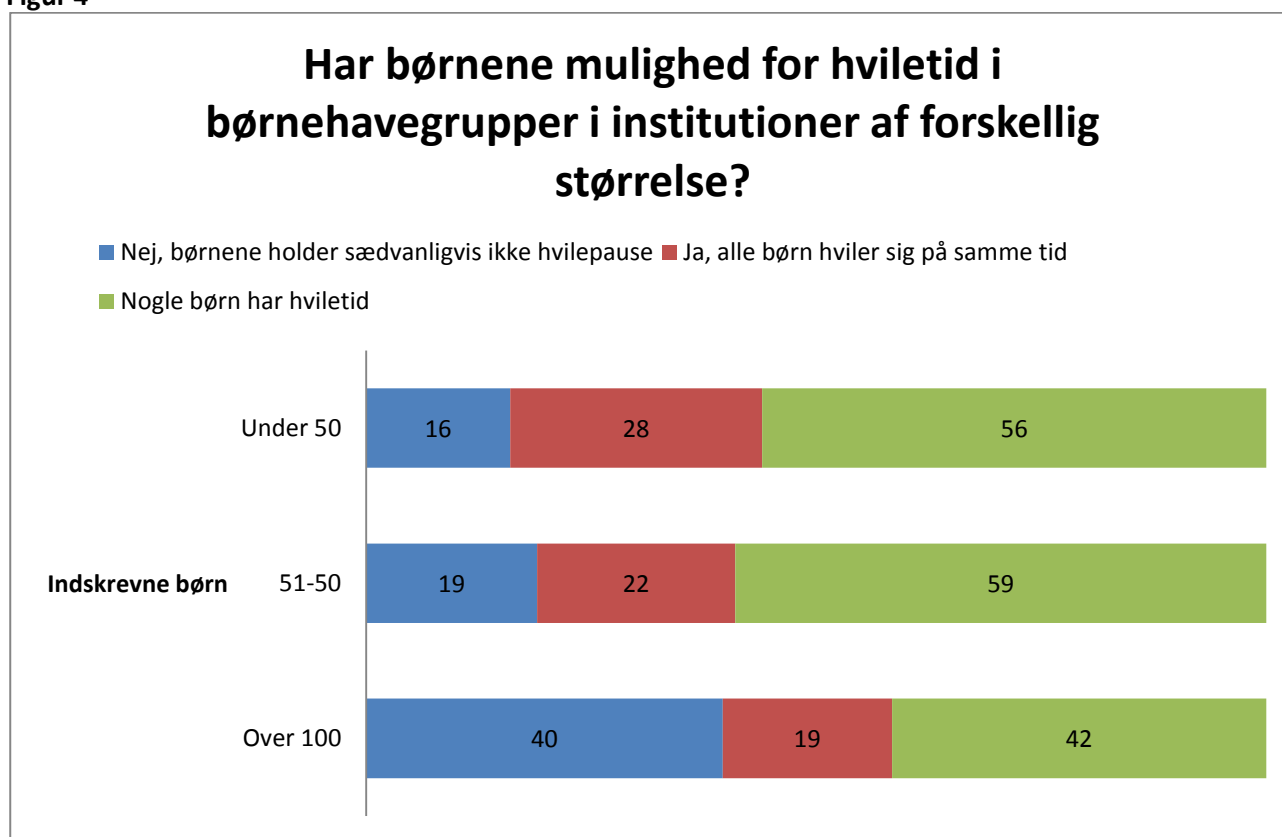
Det skal dog bemærkes, at dét, at man vil det samme, ikke nødvendigvis er en garanti for, at praksis og resultater bliver det samme. Men dét, at man vil det samme, betyder, at de forskelle, man faktisk finder i den pædagogiske praksis, med stor sandsynlighed kan henføres til forskelle i størrelsen.

1.4. Den pædagogiske dagligdag

Ser vi på dagens gang, finder man både i store og små institutioner, at formiddagens udeophold gennemsnitlig svarer til ca. 2 timer. De mindre institutioner er mest tilbøjelige til at sende børnene på legepladsen om formiddagen, uanset vejret.

Muligheden for hvilepause midt på dagen er klart større i de mindre end i de større institutioner. Dette fremgår af Figur 4.

Figur 4

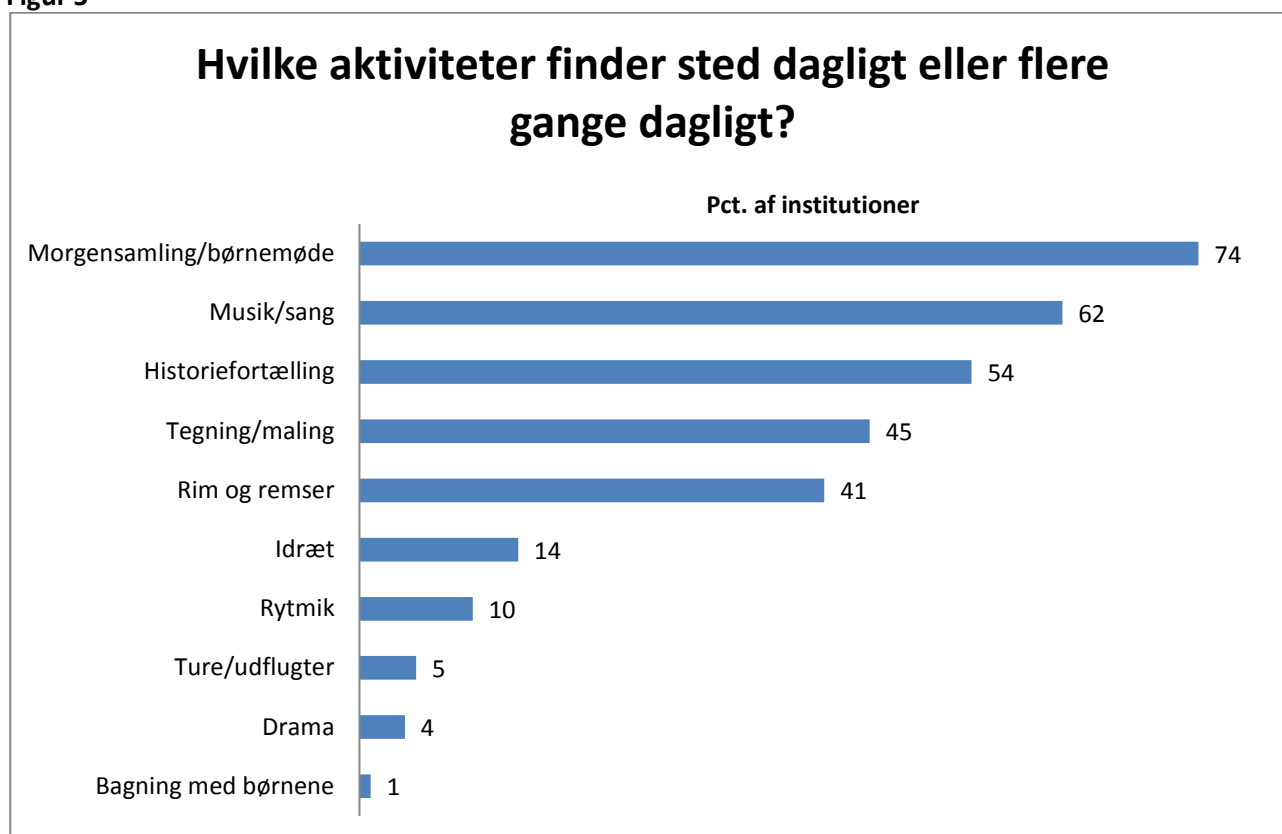

Kilde: Spørgeskema til stuepædagogerne

Der er ikke den store forskel mellem institutioner af forskellig størrelse, når det gælder udeophold om eftermiddagen. Det gælder også, når man ser på varigheden af udeophold, som typisk er ca. 2 timer og 20 minutter om eftermiddagen.

Figur 5 viser, i hvor stor en del af institutionerne børnene dagligt deltager i forskellige aktiviteter.

Figur 5

Kilde: Spørgeskema til stuepædagogerne

Der er ikke de store forskelle mellem små og store institutioner. Det kan dog nævnes:

Blandt de mindre institutioner oplyser 70 pct., at de har daglige børnemøder/morgensamling. I de store er andelen 81 pct.

Blandt de mindre institutioner oplyser 67 pct., at de dagligt har musik/sang. I de store er andelen 48 pct.

Blandt de mindre institutioner oplyser 8 pct., at de dagligt har ture/udflugter. I de store er andelen 2 pct. Billedet kan dog være præget af, at fx skovbørnehaver ofte er små institutioner.

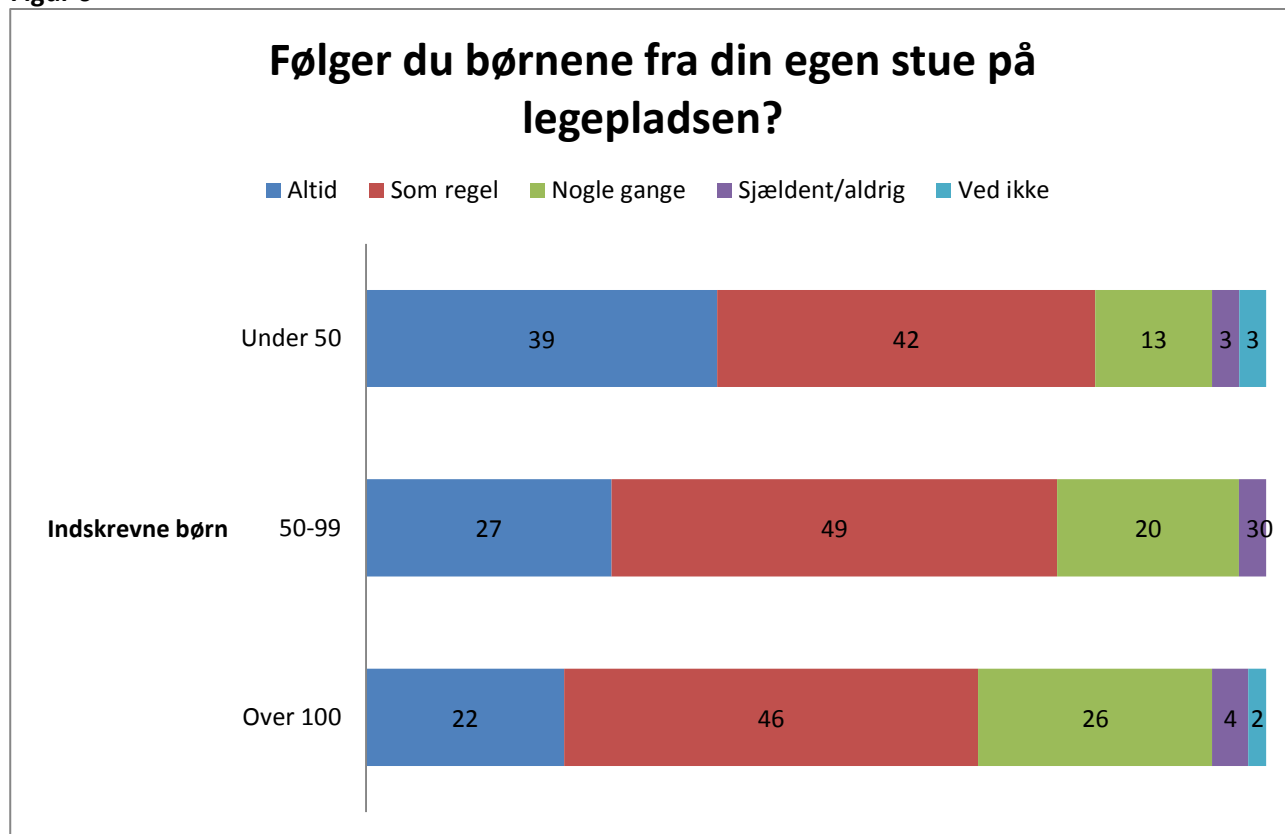
Spørger man, om børnene har frihed til selv at vælge at gå i gang med aktiviteter og finde materialer frem, er det gennemgående mønster, at de ofte frit kan tage fat på aktiviteter, der ikke forstyrrer andre eller fx kræver rengøring (maling). Desuden spores en forskellig politik m.h.t., om børnene selv skal kunne finde spil og iPad frem.

Institutionsstørrelsen spiller ingen nævneværdig rolle i forhold hertil.

Det er ikke mange steder, hvor børnene helt frit kan vælge, om de vil være ude eller inde, eller om de vil bruge værksteder. Mange steder er det dog OK, hvis det aftales med en voksen. På spørgsmålet, om børnene selv må bestemme, om de vil lege på en anden stue, svarer 41 pct. ja i de mindre institutioner, mens tallet er 27 pct. i de store institutioner, hvis vi alene ser på børnehavegrupper.

Når man tager i betragtning, hvor stor en del af dagen børnene tilbringer på legepladsen, er det naturligvis af stor betydning, hvor tæt børnene følges hér. Som det fremgår af Figur 6, ses der her en forskel mellem store og små institutioner.

Figur 6

Kilde: Spørgeskema til stuepædagogerne

Et vigtigt spørgsmål er, hvordan institutionerne finder frem til og drøfter en indsats for børn med særlige behov.

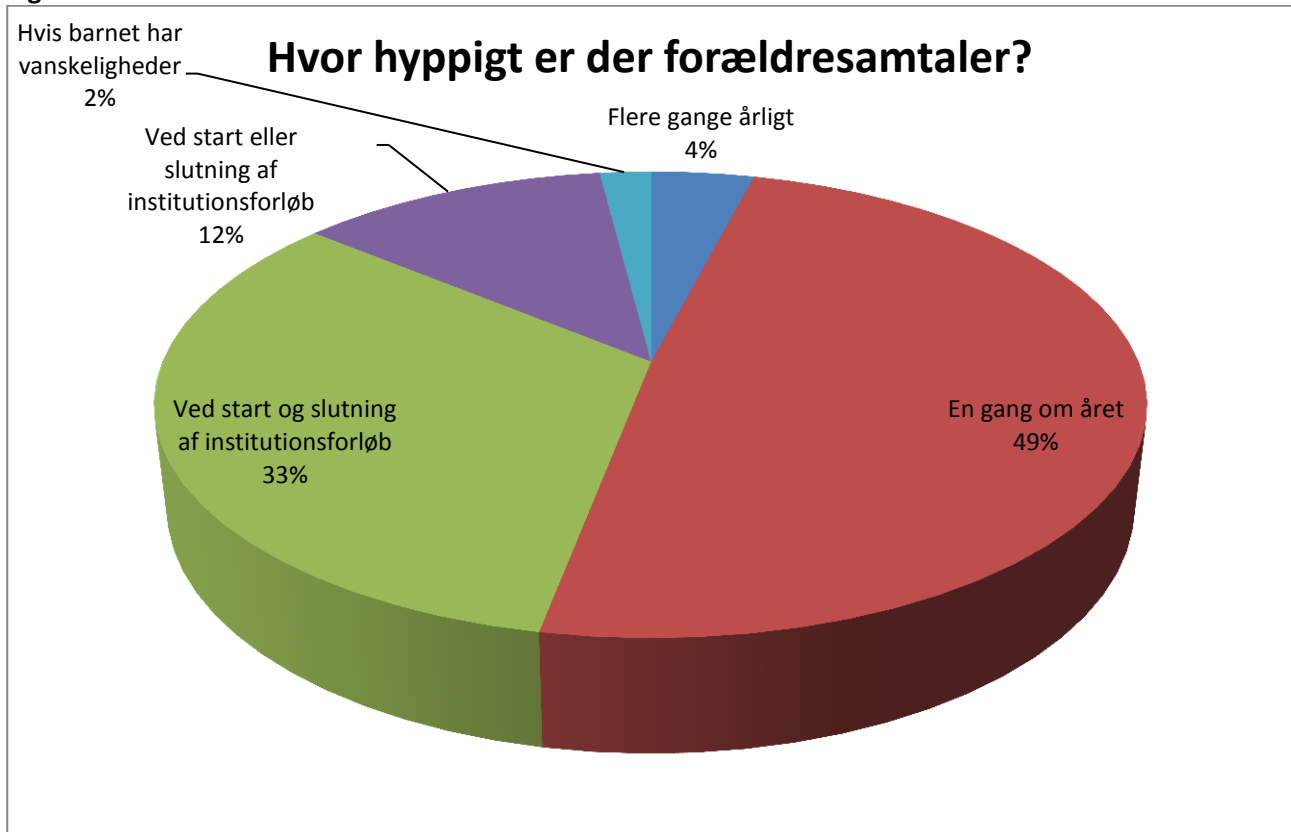
Der er her en tendens til, at de store institutioner lægger vægt på, at der er systematik i de iagttagelser af alle børnene, og at bestemte pædagoger er ansvarlige. Forskellen i forhold til de mindre institutioner er ikke så stor, men dog klar. I de små institutioner er man mere tilbøjelige til at diskutere de pågældende børn på personalemøder. Når dette ikke sker så meget i de store institutioner, kan det skyldes, at man i givet fald risikerer at skulle have mange børn på dagsordenen.

Ser vi på ledelse, oplyser lederne i de store institutioner, at de *lidt* mindre forlader sig på uformelle drøftelser, end tilfældet er i de små institutioner. I stedet tager man i højere grad principielle diskussioner ud fra eksempler på god og dårlig praksis.

Spørger man stuepædagogerne om ledelse, viser det sig, at lederne i de små institutioner oftere end i de store institutioner er direkte involveret i det daglige arbejde på stuerne. I de små institutioner har stuepersonalet desuden en større oplevelse af indflydelse.

Figur 7 viser, hvor hyppigt der er faste forældresamtaler.

Figur 7

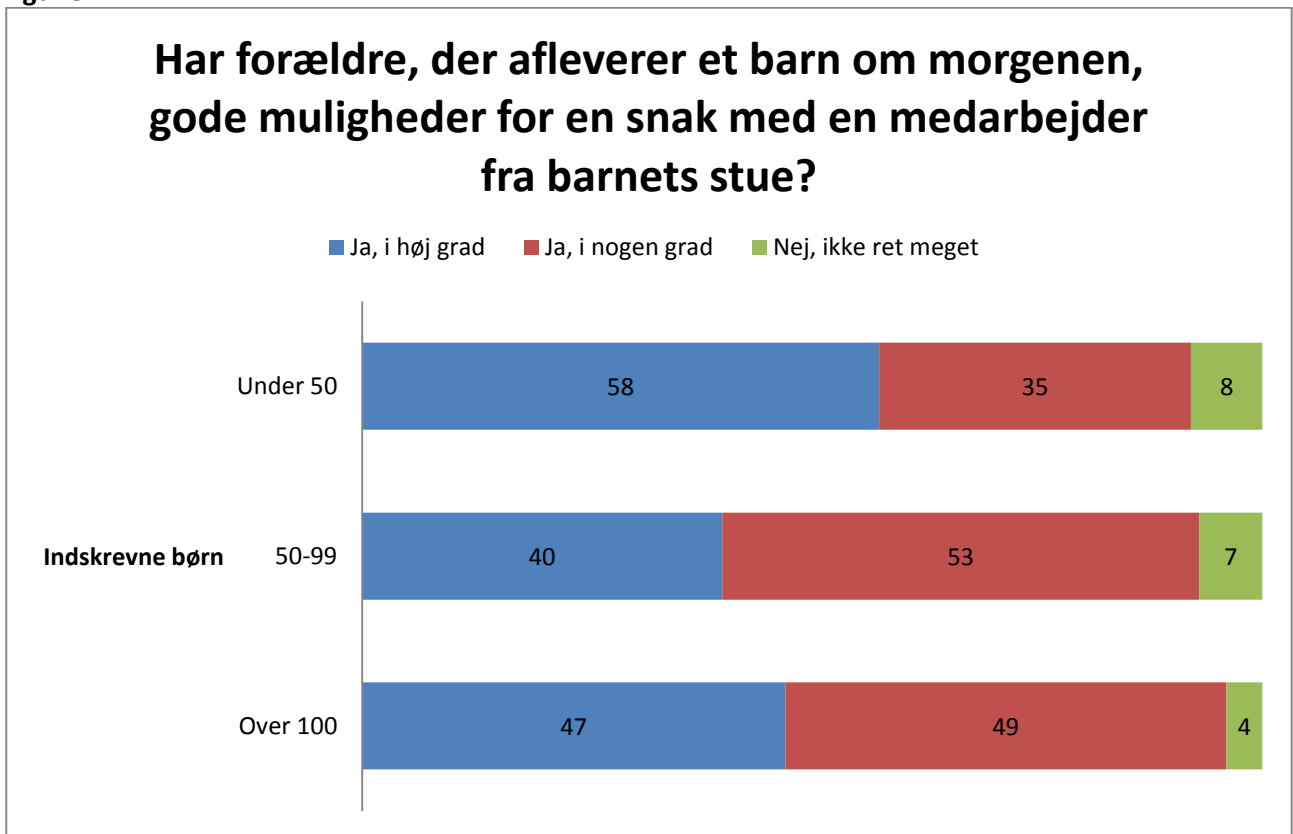

Kilde: Spørgeskema til institutionslederne

Der er ikke nogen forskel på store og små institutioner på dette område.

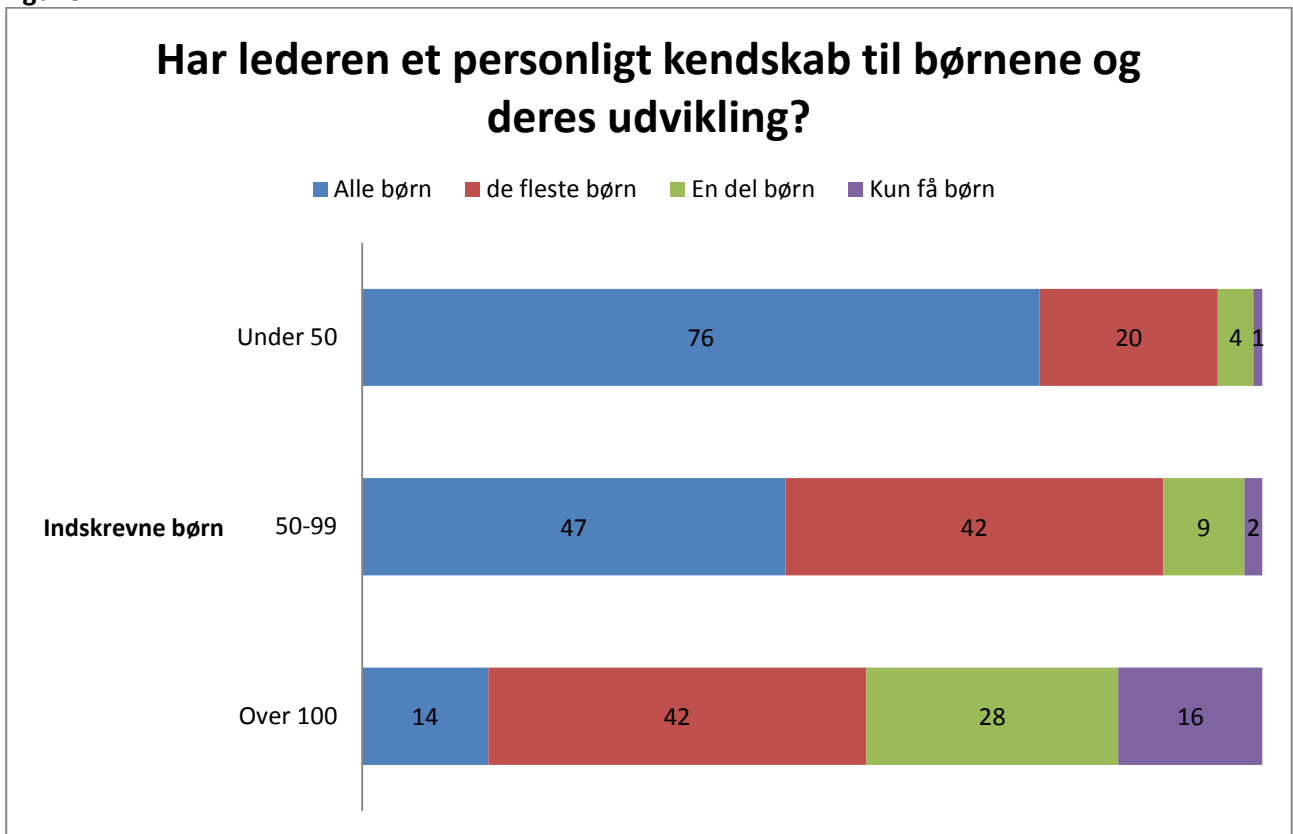
Derimod viser besvarelsene fra stuepædagogerne, at forældrene i de små institutioner – efter personalets vurdering – i højere grad end i store og mellemstore institutioner kan regne med at kunne få en snak med en medarbejder, der er fortrolig med det pågældende barn. Et eksempel herpå ses i Figur 8.

Figur 8

Endelig viser undersøgelsen, at der er en meget klar sammenhæng mellem institutionens størrelse og lederens personlige kendskab til børnene og deres familier. I de mindre institutioner er der typisk et langt mere personligt kendskab. Figur 9 viser et eksempel herpå.

Figur 9

Kilde: Spørgeskema til institutionslederne

2. Rammerne

2.1. Institutionerne

Undersøgelsen har fokus på den betydning, institutionsstørrelsen har for det pædagogiske arbejde. Inddelingen fremgår af Tabel 2.

Tabel 2. Institutioner, der har besvaret institutionsskemaet, fordelt på størrelse

	Besvarede skemaer fra institutionsledere	Besvarede skemaer fra stuepædagoger
Under 50	188	168
50-99	219	163
Over 100	81	58
Uoplyst børnetal	96	3
I alt	584	392

Kilde: Spørgeskema til institutionslederne og spørgeskema til stuepædagogerne

40 pct. af institutionerne er en del af en klynge/områdeinstitution, mens 60 pct. ikke indgår i en områdestruktur.

Institutionernes ejerforhold fremgår af Tabel 3.

Tabel 3. Institutioner fordelt på ejerforhold og institutionsstørrelse

Indskrevne børn	Kommunale	Selvejende	Private	I alt	Antal institutioner
	Pct. af institutioner				
Under 50	53	27	20	100	187
50-99	73	21	6	100	218
Over 100	85	12	2	100	81
I alt	67	22	11	100	486

Kilde: Spørgeskema til institutionslederne

Det ses, at de store institutioner typisk er kommunale, mens der er en pæn andel af private og selvejende institutioner blandt de små institutioner.

I Tabel 4 er institutionerne opdelt efter institutionstype. Desuden ses det gennemsnitlige børnetal for den pågældende institutionstype

Tabel 4. Gennemsnitligt børnetal i institutioner af forskellig type

Institutionstype	Antal institutioner	Gennemsnitligt børnetal
Vuggestuer	7	39
Børnehaver	145	46
0-6 års institutioner	281	76
Institutioner, der også har skolebørn	26	148
I alt	459	70

Kilde: Spørgeskema til institutionslederne

2.2. De fysiske rammer

Tabel 5 viser, hvor mange kvadratmeter frit gulvareal en gruppe har til rådighed pr. barn:

Tabel 5. Kvadratmeter frit gulvareal pr. barn i forskellige institutionstyper

Type	Under 2 m ²	Ca. 2 m ²	2-2,5 m ²	2,5-3 m ²	Mere end 3 m ²	Ved ikke	I alt	N
	Pct. af svar							
Vuggestuer	0	14	14	29	14	29	100	7
Børnehaver	4	12	15	10	27	33	100	143
0-6 års institutioner	6	19	17	14	21	23	100	277
Institutioner, der også har skolebørn	0	4	19	23	23	31	100	26
I alt	5	16	16	13	23	27	100	453

Kilde: Spørgeskema til institutionslederne

Tabel 6 viser de tilsvarende tal, hvis vi opdeler institutionerne efter størrelse:

Tabel 6. Kvadratmeter frit gulvareal pr. barn i institutioner af forskellig størrelse

Indskrevne børn	Under 2 m ²	Ca. 2 m ²	2-2,5 m ²	2,5-3 m ²	Mere end 3 m ²	Ved ikke	I alt	N
	Pct. af svar							
Under 50	2	11	14	13	29	31	100	183
50-99	7	18	16	16	18	26	100	215
Over 100	6	23	17	11	23	19	100	81
I alt	5	16	15	14	23	27	100	479

Kilde: Spørgeskema til institutionslederne

Selv om Danmark har klart mindre arealkrav, end man ser i vore nabolande, er der en del institutioner, der ligger på kanten af eller under de snævre mindstekrav (2 m² i børnehaver, 3 m² i vuggestuer)¹. Navnlig blandt de større institutioner er der mange steder trangt med pladsen.

Tabel 7 viser, hvilke grupperum/basisrum en børnehavegruppe typisk kan regne med som "sit eget".

¹ Se fx "Dagtilbud i Danmark, Norge, Sverige og Nordrhein-Westfalen", Bureau 2000/FOA. 2011.

Tabel 7. Basisrum/grupperum for en børnehavegruppe i institutioner af forskellig størrelse

Type	Et grupperum	Et grupperum + et birum	Et grupperum + flere birum	Andet	I alt	Antal institutioner
	Pct. af svar					
Under 50	16	23	32	28	100	166
50-99	25	31	27	18	100	215
Over 100	23	37	31	9	100	81
I alt	22	29	29	20	100	462

Kilde: Spørgeskema til institutionslederne

Tabel 8 viser, om legepladsen er opdelt. Det ses, at de større institutioner oftere en opdeling af legepladsen.

Tabel 8. Opdeling af legepladser i institutioner af forskellig størrelse.

Indskrevne børn	Legeplads til hver gruppe	Aldersopdelt legeplads	Ingen opdeling	I alt	N
	Pct. af svar				
Under 50	3	8	89	100	183
50-99	3	36	62	100	216
Over 100	3	54	44	100	78
I alt	3	28	69	100	477

Kilde: Spørgeskema til institutionslederne

Tabel 9 viser, om der er en opdeling på faste stuer i institutionen. Som det fremgår, er 80 pct. af institutionerne opdelt på faste stuer. I de mindre institutioner er det dog kun 70 pct.

Tabel 9. Institutioner opdelt efter størrelse og om de har faste stuer

Indskrevne børn	Faste stuer	Ikke faste stuer	I alt	N
	Pct. af svar			
Under 50	70	30	100	175
50-99	85	15	100	204
Over 100	92	8	100	76
I alt	80	20	100	455

Kilde: Spørgeskema til institutionslederne

I 7 pct. af de institutioner, hvor der er en stueopdeling, er den ene stue en handicapgruppe eller lignende.

Tabel 10 viser den gennemsnitlige gruppestørrelse i institutioner af forskellig størrelse.

Tabel 10. Gennemsnitligt antal børn på stuen i stueopdelte institutioner af forskellig størrelse

Indskrevne børn i institutionen	Vuggestuegruppe	Børnehavegruppe	I alt	N
Gennemsnitligt antal børn				
Under 50	11,7	16,3	16	95
50-99	13,4	19,1	18,7	107
Over 100	12,2	20,6	19,4	42
I alt	12,6	18,3	17,8	244

Kilde: Spørgeskema til stuepædagogerne

Det ses, at de store institutioner har markant flere børn på stuerne end de mindre institutioner. Dette styrker antagelsen om, at store institutioner ofte er resultatet af sparebestræbelser.

2.3. Børneklientellet

Tabel 11 viser, hvor stor en del af børnene, der efter lederens vurdering kommer fra et hjem, hvor ingen af forældrene har en erhvervsuddannelse.

Tabel 11. Andel børn fra hjem, hvor ingen af forældrene har en erhvervsuddannelse, i institutioner af forskellig størrelse

Indskrevne børn	Ingen eller under 10 pct.	10-25 pct	25 pct. eller mere	I alt	N
Pct. af svar					
Under 50	79	12	8	100	194
50-99	69	18	12	100	207
Over 100	57	28	15	100	81
I alt	71	17	11	100	482

Kilde: Spørgeskema til institutionslederne

Tabel 12 viser tilsvarende, hvor stor en del af børnene, der kommer fra hjem, hvor der tales et andet sprog end dansk.

Tabel 12. Andel børn fra hjem, hvor der tales et andet sprog end dansk, i institutioner af forskellig størrelse

Indskrevne børn	Ingen eller under 10 pct.	10-25 pct	25 pct. eller mere	I alt	N
Pct. af svar					
Under 50	79	13	8	100	195
50-99	70	20	10	100	207
Over 100	62	19	20	100	81
I alt	73	17	10	100	483

Kilde: Spørgeskema til institutionslederne

Tabellerne tyder på, at de mindre institutioner ofte har en større andel af ressourcestærke forældre end de store institutioner. Det må formodes, at de ressourcestærke forældre ofte har størst overskud til at finde og sikre sig en plads i deres ønskeinstitution.

2.4. Åbningstid

Tabel 13 viser den gennemsnitligt åbningstid og den gennemsnitlige periode, hvor alle stuer er åbne. I tabellen indgår institutioner med aftenåbning, halvdagsinstitutioner, institutioner med en handicapgruppe og institutioner med skolebørn ikke.

Tabel 13. Gennemsnitlig åbningstid og tid, hvor alle stuer er åben i institutioner af forskellig størrelse

Indskrevne børn	Daglig åbningstid mandag-torsdag	Daglig åbningstid fredag	Ugentlig åbningstid	Daglig periode med alle stuer åbne	N
	Gennemsnitlig åbningstid				
Under 50	10 tim. 54 min.	10 tim. 21 min.	54 tim. 00 min.	8 tim. 11 min.	173
50-99	11 tim. 5 min.	10 tim. 29 min.	54 tim. 51 min.	7 tim. 50 min.	174
Over 100	11 tim. 5 min.	10 tim. 29 min.	54 tim. 50 min.	7 tim. 58 min.	58
I alt	11 tim. 1 min.	10 tim. 26 min.	54 tim. 29 min.	8 tim.	405

Kilde: Spørgeskema til institutionslederne

Det ses, at der ikke er den store forskel i åbningstid mellem institutioner af forskellig størrelse. Den periode, hvor alle stuer er åbne, er 11 minutter længere i de mindre institutioner, end tilfældet er for alle institutioner.

2.5. Bemanding

Institutionernes bemanding kan gøres op på mange måder, afhængigt af formål. Her er anvendt følgende fremgangsmåde:

Den samlede bemanding består af personaletimer for:

- leder og andre pædagoger
- ikke-uddannede i pædagogstillinger
- pædagogiske assistenter
- pædagogmedhjælpere
- studerende i lønnet praktik og elever

Studerende og elever tæller kun halvt med. Støttepædagoger til enkeltbørn, medarbejdere i jobtræning, køkkenhjælp mv. indgår ikke.

Der kan argumenteres for og imod denne opgørelsesmetode. I forhold til undersøgelsens formål er den efter Bureau 2000s opfattelse tilstrækkelig.

Personaletimerne må sættes i forhold til antallet af børneenheder. Her gælder:

- vuggestuebørn tæller som to børneenheder
- børnehavebørn tæller som én børneenhed

– skolebørn tæller som en halv børneenhed.

Tabel 14 viser herefter antallet af ugentlige personaletimer pr. børneenhed i forskellige institutionstyper. Institutioner med en handicapgruppe er taget fra.

Tabel 14. Personaletimer pr. børneenhed i institutioner af forskellig type og størrelse

Indskrevne børn	Vuggestuer	Børnehaver	0-6 års institutioner	Institutioner med skolebørn	I alt	N
Personaletimer pr. børneenhed						
Under 50	4,69	5,43	5,15	5,16	5,28	119
51-99	5,61	5,05	5,08	5,04	5,07	149
Over 100	-	4,86	4,87	4,97	4,88	48
I alt	4,88	5,28	5,06	5,03	5,12	316

Kilde: Spørgeskema til institutionslederne

Antallet af personaletimer pr. børneenhed er ca. 8 pct. højere i de små institutioner, end det er i de store. Men som vi skal se senere anvender de små institutioner en større *andel* af personaletimerne på ledelse og administration.

I Tabel 15 ses en tilsvarende tendens, hvis man opgør personalenormeringen som børneenheder pr. fuldtidsansat.

Tabel 15. Børneenheder pr. fuldtidsansat i institutioner af forskellig type og størrelse

Indskrevne børn	Vuggestuer	Børnehaver	0-6 års institutioner	Institutioner med skolebørn	I alt	N
Børneenheder pr. fuldtidsansat						
Under 50	7,92	6,9	7,26	7,29	7,1	119
51-99	6,6	7,43	7,35	7,42	7,37	149
Over 100	-	7,67	7,67	7,62	7,67	48
I alt	7,65	7,1	7,39	7,49	7,31	316

Kilde: Spørgeskema til institutionslederne

Tabel 16 viser, hvordan lederne svarer på spørgsmålet, om der siden 2011 er sket ændringer i antallet af medarbejdertimer, som ikke kan henføres til ændringer i børnetal eller opgaver.

Tabel 16. Er medarbejdertimetallet ændret siden 2011?

	Færre medarbejdertimer	Flere medarbejdertimer	Omtrent uændret	I alt	N
Pct. af svar					
Under 50	33	11	56	100	169
51-99	40	9	50	100	148
Over 100	44	14	42	100	103
I alt	38	11	51	100	420

Kilde: Spørgeskema til institutionslederne

Det ses, at de mindre institutioner ikke er blevet skåret i bemanningen i samme omfang som de lidt større².

² Forskellen er ikke stor, men dog statistisk signifikant.

Som det fremgår af Tabel 17, har lederne i de mindre institutioner i gennemsnit flere skemalagte timer i børnegrupperne end lederne i de større institutioner.

Tabel 17. Skemalagte timer for lederen i institutioner af forskellig størrelse

Indskrevne børn	Ledertimer i børnegruppen pr. uge	Samlet bemanning	N
	Timer pr. uge		
Under 50	14,3	218,6	168
51-99	5,86	454,6	192
Over 100	0,69	879,6	75
I alt	8,33	428,5	435

Kilde: Spørgeskema til institutionslederne

Det kan ud fra tabellen anslås, at lederne i de små institutioner anvender ca. 10 pct. af den *samlede* bemanning på ledelse og administration. I de store institutioner er andelen ca. 4 pct. Hertil kommer dog evt. kontorassistance. Målt således er der således antagelig en lille rationaliseringsgevinst ved de større institutioner.

Stuepædagogerne er blevet spurgt, hvor længe den stue, de arbejder på, er åben og forbeholdt stuens egne børn. De er desuden blevet bedt om at angive, hvornår de forskellige medarbejdere møder ind på stuen.

På grundlag heraf kan man beregne, hvor længe stuerne er åbne i gennemsnit, og hvad gennemsnitsbemandingen for stuen er i det tidsrum, hvor den er åben.

Resultatet fremgår af Tabel 18. Tabellen omfatter alene svar fra stueopdelte institutioner. Der er forudsat en 30-minutters frokostpause for de enkelte medarbejdere. Pædagoger, pædagogiske assistenter, pædagogmedhjælpere og studerende er talt med, men ikke støttepædagoger og personer i aktivering.

Tabel 18. Gennemsnitstid, hvor stuen er fuldt åben og personaledekning i åbningstiden i institutioner af forskellig størrelse

Indskrevne børn	Gennemsnitlig åbningstid for stuen	Medarbejdere på stuen i gennemsnit	N
Under 50	8 timer 3 minutter	2,57	43
51-99	7 timer 46 minutter	2,7	52
Over 100	8 timer 20 minutter	2,64	51
I alt	8 timer 3 minutter	2,65	146

Kilde: Spørgeskema til stuepædagogerne. Fordelingen er lidt anderledes end i Tabel 13. Dette skyldes, at det her var lederne, der blev spurgt, og man spurgte, hvor længe *alle* stuer er åbne.

Det ses, at stuerne i de store institutioner i gennemsnit er åbne lidt længere, end tilfældet er i de mindre institutioner. Der er i gennemsnit også en *lidt* bedre bemanning. Dette kan dog ikke opveje, at de store institutioner i gennemsnit har betydeligt større børnegrupper end de mindre institutioner.

Institutionerne er også blevet spurgt, hvornår de første medarbejdere møder om morgenen, og hvornår de sidste forlader institutionen om eftermiddagen. På grundlag heraf kan man beregne, hvor længe der i

gennemsnit er en medarbejder alene i institutionen morgen og eftermiddag. Resultaterne fremgår af Tabel 19.

Tabel 19. Hvor længe er en medarbejder alene på institutionen morgen og eftermiddag i institutioner af forskellig størrelse

Indskrevne børn	Alene om morgenen	Alene om eftermiddagen	N
	Antal minutter i gennemsnit		
Under 50	35	28	197
51-99	22	16	210
Over 100	17	14	81
I alt	26	20	488

Kilde: Spørgeskema til institutionslederne

Det ses, at de store institutioner bedre er i stand til at sikre, at en medarbejder ikke er alene i hele institutionen.

I det daglige arbejde spiller muligheden for at tage vikar en betydelig rolle for den reelle bemanning. Tabel 20 viser, hvor ofte institutionerne tager vikar i forskellige anledninger.

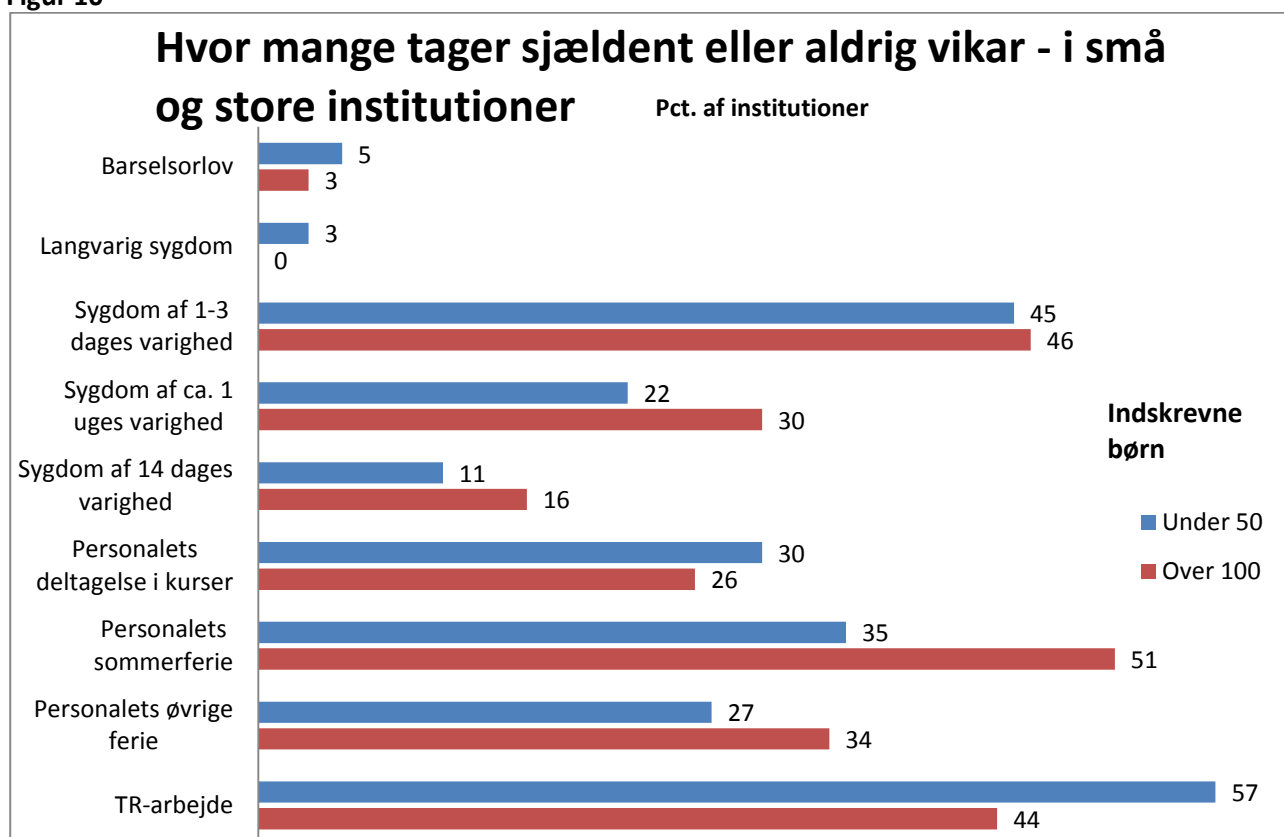
Tabel 20. I hvilket omfang plejer institutionen at tage vikar?

	Sjældent/aldrig	I begrænset omfang	Som regel/altid	I alt
Barselsorlov	3	7	90	100
Langvarig sygdom	2	27	71	100
Sygdom af 1-3 dages varighed	45	44	11	100
Sygdom af ca. 1 uges varighed	23	55	22	100
Sygdom af 14 dages varighed	13	47	40	100
Personalets deltagelse i kurser	28	51	20	100
Personalets sommerferie	41	51	8	100
Personalets øvrige ferie	30	53	16	100
TR-arbejde	51	33	16	100

Kilde: Spørgeskema til institutionslederne

I Figur 10 ser på vikardækning i store og små institutioner.

Figur 10

Kilde: Spørgeskema til institutionslederne

Figuren peger i retning af, at man i store institutioner i højere grad end i små dækker hinanden ind ved almindelig sygdom. Til gengæld er dækningen lidt bedre i de store institutioner ved barsel og langvarig sygdom.

3. Holdninger og værdier

3.1. Pædagogiske værdier

I undersøgelsen er såvel leder som pædagoger blevet præsenteret for en række udsagn om, hvad der er vigtigt i børneopdragelsen. Udsagnene fremgår af Tabel 21. Her er udsagnene tillige opdelt i tre forskellige opdragelsessyn:

- et, der lægger vægt på børnenes autonomi
- et, der lægger vægt på regler og kontrol
- et, der lægger vægt på empati og følelsesmæssig involvering.

Svarpersonerne er ikke blevet gjort bekendt med denne opdeling på forhånd.

Tabel 21. Pædagogiske værdier. Oversigt

Det er vigtigt for børn at	Værdigruppe
... pædagogen involverer sig følelsesmæssigt i børnene	Empati
... det, der gælder i dag, også gælder i morgen	Kontrol
... kunne gøre, hvad de gerne vil	Autonomi
... vide, hvad de må og ikke må	Kontrol
... pædagogerne er enige om opdragelsen af børnene	Kontrol
... blive rost, når de fortjener det	Kontrol
... kunne bestemme meget selv	Autonomi
... der er faste rammer om deres liv	Kontrol
... blive forstået af de voksne	Empati
... pædagogerne kan sætte grænser	Kontrol
... de lærer at hjælpe andre, når det bliver forlangt	Kontrol
... de tør udtrykke både glæde og vrede	Empati
... de voksne tør stille krav og stå fast ved dem	Kontrol
... der er en fast rytme i dagligdagen	Kontrol
... de føler sig som en del af et fællesskab	Empati
... de voksne kan rumme børnenes følelser	Empati
... blive respekteret	Autonomi
... lære at vise respekt for de voksne	Kontrol
... kunne sige nej, hvis der er noget, de ikke vil	Autonomi
... blive tilpasset til forholdene, som de faktisk er	Kontrol
... turde prøve at lave om på det, de er utilfredse med	Autonomi
... der er plads til at være anderledes	Autonomi
... der er orden og faste rammer i skole og institution	Kontrol
... kunne vise deres følelser	Empati
... møde anerkendelse fra de voksne	Empati
... turde være sig selv	Autonomi
... der sættes klare grænser i skole og institution	Kontrol
... kunne beherske sig	Kontrol
... blive taget alvorligt	Autonomi
... pædagogerne kan forstå og rumme børnenes følelser	Empati

Svarpersonerne er nu blevet bedt om at tage stilling til:

- 1) Hvilke to udsagn betegner det, der er allervigtigst?
- 2) Hvilke seks udsagn betegner det, der er næstvigtigst?
- 3) Hvilke tre udsagn betegner det, der er mindst vigtigt?

Tabel 22 viser herefter en overordnet svarfordeling med hensyn til, hvad der er de to vigtigste udsagn, og hvad der er de tre mindst vigtige.

Tabel 22. Hvilke udsagn anser ledere og pædagoger for mest og mindst vigtige?

Det er vigtigt for børn at	Mest vigtigt		Mindst vigtigt	
	Hvor mange pct. af lederne har dette udsagn blandt de to vigtigste	Hvor mange pct. af stuepædagogerne har dette udsagn blandt de to vigtigste	Hvor mange pct. af lederne har dette udsagn blandt de tre mindst vigtige	Hvor mange pct. af stuepædagogerne har dette udsagn blandt de tre mindst vigtige
... pædagogen involverer sig følelsesmæssigt i børnene	6	8	14	13
... det, der gælder i dag, også gælder i morgen	1	2	39	41
... kunne gøre, hvad de gerne vil	0	1	23	23
... vide, hvad de må og ikke må	1	0	6	5
... pædagogerne er enige om opdragelsen af børnene	2	4	12	15
... blive rost, når de fortjener det	0	1	10	7
... kunne bestemme meget selv	1	1	14	16
... der er faste rammer om deres liv	5	4	4	6
... blive forstået af de voksne	15	9	1	1
... pædagogerne kan sætte grænser	1	3	5	3
... de lærer at hjælpe andre, når det bliver forlangt	0	0	11	13
... de tør udtrykke både glæde og vrede	3	3	1	3
... de voksne tør stille krav og stå fast ved dem	2	3	4	3
... der er en fast rytme i dagligdagen	5	8	8	8
... de føler sig som en del af et fællesskab	52	43	0	0

PÆDAGOGISK PRAKSIS I SMÅ OG STORE DAGINSTITUTIONER

Det er vigtigt for børn at	Mest vigtigt		Mindst vigtigt	
	Hvor mange pct. af lederne har dette udsagn blandt de to vigtigste	Hvor mange pct. af stue-pædagogerne har dette udsagn blandt de to vigtigste	Hvor mange pct. af lederne har dette udsagn blandt de tre mindst vigtige	Hvor mange pct. af stue-pædagogerne har dette udsagn blandt de tre mindst vigtige
... de voksne kan rumme børnenes følelser	4	3	1	1
... blive respekteret	7	5	1	2
... lære at vise respekt for de voksne	0	0	18	11
... kunne sige nej, hvis der er noget, de ikke vil	0	0	4	5
... blive tilpasset til forholdene, som de faktisk er	0	0	39	32
... turde prøve at lave om på det, de er utilfredse med	0	0	7	9
... der er plads til at være anderledes	6	4	2	3
... der er orden og faste rammer i skole og institution	1	0	18	16
... kunne vise deres følelser	1	1	2	2
... møde anerkendelse fra de voksne	45	52	0	1
... turde være sig selv	3	3	1	3
... der sættes klare grænser i skole og institution	0	1	9	8
... kunne beherske sig	0	0	31	36
... blive taget alvorligt	4	4	2	2
... pædagogerne kan forstå og kan rumme børnenes følelser	32	36	2	1

Der er nu beregnet et indeks for de forskellige besvarelser. Indekset er beregnet som en procent af den teoretiske maksimalværdi. Eksempel:

De seks udsagn om, hvad der er næstvigtigst, fordeler sig med 2 udsagn fra gruppen autonomi, 3 udsagn fra gruppen kontrol og 1 udsagn fra gruppen empati.

Det teoretiske maksimum er, at alle seks svar er fra samme gruppe. Besvarelsen har herefter følgende indekxsværdier i forhold til de næstvigtigste udsagn:

Autonomi: 33

Kontrol: 50

Empati: 17

Tabel 23 viser herefter gennemsnitsindeks for ledere, når det drejer sig om, hvad der er de to vigtigste værdier.

Tabel 23. Gennemsnitsindeks for, hvad der er de to vigtigste værdier ifølge lederne

Indskrevne børn	Autonomi	Kontrol	Empati	N
	Gennemsnitligt indeks			
Under 50	12	10	79	188
50-99	10	11	79	219
Over 100	10	9	81	81
I alt	11	10	79	488

Kilde: Spørgeskema til institutionslederne

Det ses, at værdier, der har med følelser og empati at gøre, slår klart igennem i institutionerne, uanset størrelse.

Gennemsnitsindekset kan også oversættes således:

Når institutionerne skal udvælge de to vigtigste værdier, peger de i gennemsnit på:

0,2 udsagn vedr. autonomi

0,2 udsagn vedr. kontrol

1,6 udsagn vedr. empati

Forskellene mellem institutioner af forskellig størrelse er ubetydelige.

Tabel 24 viser de tilsvarende resultater, hvis man spørger stuepædagogerne.

Tabel 24. Gennemsnitsindeks for, hvad der er de to vigtigste værdier ifølge stuepædagogerne

Indskrevne børn	Autonomi	Kontrol	Empati	N
	Gennemsnitligt indeks			
Under 50	11	14	75	168
51-99	8	14	78	163
Over 100	7	9	84	58
I alt	9	13	78	389

Kilde: Spørgeskema til stuepædagogerne

Det ses, at forskellene mellem ledere og stuepædagoger i værdisyn er ubetydelige. Heller ikke blandt stuepædagogerne spiller institutionsstørrelsen nogen rolle af betydning.

Tabel 25 -26 viser gennemsnitsindeks for de næstvigtigste værdier.

Tabel 25. Gennemsnitsindeks for, hvad der er de seks næst vigtigste værdier ifølge lederne

Indskrevne børn	Autonomi	Kontrol	Empati	N
	Gennemsnitligt indeks			
Under 50	33	24	43	188
50-99	33	27	41	219
Over 100	31	27	41	81
I alt	33	26	42	488

Kilde: Spørgeskema til institutionslederne

Tabel 26. Gennemsnitsindeks for, hvad der er de seks næst vigtigste værdier ifølge stuepædagogerne

Indskrevne børn	Autonomi	Kontrol	Empati	N
	Gennemsnitligt indeks			
Under 50	28	31	41	168
51-99	31	29	40	163
Over 100	32	28	40	58
I alt	30	30	40	389

Kilde: Spørgeskema til stuepædagogerne

Endelig viser Tabel 27 og 28, hvilke tre værdier der lægges mindst vægt på.

Tabel 27. Gennemsnitsindeks for, hvad der er de tre mindst vigtige værdier ifølge lederne

Indskrevne børn	Autonomi	Kontrol	Empati	N
	Gennemsnitligt indeks			
Under 50	19	71	7	188
50-99	16	74	7	219
Over 100	20	66	10	81
I alt	18	72	7	488

Kilde: Spørgeskema til institutionslederne

Tabel 28. Gennemsnitsindeks for, hvad der er de tre mindst vigtige værdier ifølge stuepædagogerne

Indskrevne børn	Autonomi	Kontrol	Empati	N
	Gennemsnitligt indeks			
Under 50	22	67	8	168
51-99	20	69	8	163
Over 100	24	65	6	58
I alt	21	67	8	389

Kilde: Spørgeskema til stuepædagogerne

Det ses samlet, at empatiaspektet er helt dominerende i det værdisyn, institutionerne bekender sig til. Omvendt tillægges kontrolaspektet typisk mindst betydning. Autonomiaspektet synes generelt ikke at blive anset for specielt vigtigt, men heller ikke for at være uvigtigt.

Disse generelle tendenser præger besvarelsene uanset størrelse. Med andre ord: I hvert fald i ledernes og pædagogernes *selvforståelse* går de samme værdier igen, uanset institutionsstørrelse, nemlig vægten på empati og følelser.

Sammenligner man med tidligere undersøgelser synes der at være sket en udvikling i retning af, at empati tillægges øget vægt, mens kontrol og autonomi har en mindre fremtrædende placering i pædagogernes selvforståelse.³

3.2. Børnesyn

En anden måde at vurdere ledernes og pædagogernes tilgang til arbejdet er at bede dem forholde sig til en case. Svarpersonerne er blevet bedt om at forholde sig til følgende case:

Daginstitutionen Mariehønen henvender sig til PPR, fordi de har et barn – William på 5 år, som de er bekymrede for, særligt i forhold til den kommende skolestart. De beskriver William som en dreng, der elsker at være sammen med de voksne, f.eks. ude på legepladsen, eller når der skal dækkes borde og tørres borde af. I disse situationer står munden ikke stille på ham, og han fortæller om alt muligt.

Sammen med de andre børn har William det nogle gange vanskeligt. Når han leger med de andre, vil han gerne bestemme. Det betyder, at de andre ikke så gerne vil have ham med i legen. Når de andre leger og han ikke vil være med, går han ofte rundt og forstyrrer deres leg – han tager f.eks. deres legetøj eller ødelægger det, de har bygget. Når der er læreplansaktiviteter eller samlinger, er det svært for William at sidde stille. Han bliver urolig, afbryder og vil gerne fortælle, f.eks. om hvor stor og stærk og dygtig, han er. Hvis de andre børn fortæller om nogle gode oplevelser, de har haft, fx været i Tivoli, så har William været i Tivoli tre gange.

Selvom pædagogerne synes, at William er en rigtig dejlig dreng, er de bekymrede for, hvordan det vil gå ham i skolen, fordi han har så svært ved at sidde stille, vente på tur, styre sig og også har svært ved at indgå i leg med de andre børn.

Hvordan vil du beskrive William? Sæt kryds ved de 6 af følgende udtryk, som du mener bedst beskriver ham:

1. Forvirret
2. Keder sig
3. Konfliktsøgende
4. Søger kærlighed
5. Angstpræget
6. ADHD-barn
7. Grænsesøgende
8. Fortvivlet
9. Hyperaktiv
10. Søger at finde ind til den voksne
11. Savner opmærksomhed
12. Dårligt fungerende
13. Mangler faste rammer
14. Svært ved at sætte egne grænser
15. Aggressiv
16. Søger anerkendelse
17. Opmærksomhedskrævende

³ Se fx Grethe Kragh-Müller "Barnets plads – eller plads til barnet?". VERA nr. 1, 1997.

18. Føler sig kontrolleret og søger flere udfoldelsesmuligheder

19. Usikker og utryg

Tabel 29 viser herefter, hvor hyppigt de forskellige udtryk er at finde blandt de seks foretrukne.

Tabel 29. Hyppighed af forskellige udtryk til karakteristik af William blandt ledere og pædagoger

	Pct. af ledere, der har udtrykket blandt de seks foretrukne	Pct. af pædagoger, der har udtrykket blandt de seks foretrukne
Forvirret	31	31
Keder sig	26	22
Konfliktsøgende	7	11
Søger kærlighed	31	28
Angstpræget	3	2
ADHD barn	3	1
Grænsesøgende	20	26
Fortvivlet	19	20
Hyperaktiv	2	4
Søger at finde ind til den voksne	37	29
Savner opmærksomhed	69	71
Dårligt fungerende	10	14
Mangler faste rammer	22	33
Svært ved at sætte egne grænser	49	44
Aggressiv	0	0
Søger anerkendelse	90	91
Opmærksomhedskrævende	31	38
Føler sig kontrolleret og søger flere udfoldelsesmuligheder	3	6
Usikker og utryg	71	70

I den efterfølgende bearbejdning lægges til grund, at følgende spørgsmål viser hen til forståelse på baggrund af en voksensynsvinkel: Forvirret, konfliktsøgende, angstpræget, grænsesøgende, ADHD-barn, dårligt fungerende, hyperaktiv, mangler faste rammer, svært ved at sætte egne grænser, aggressiv, opmærksomhedskrævende.

Følgende spørgsmål viser hen til forståelse ud fra en børnesynsvinkel: Keder sig, søger kærlighed, fortvivlet, søger at finde ind til den voksne, savner opmærksomhed, søger anerkendelse, usikker og utryg, føler sig kontrolleret og søger nye udfoldelsesmuligheder. Tabel 30 viser herefter, hvordan beskrivelser fra hhv. en voksen- og en børnesynsvinkel fordeler sig.

Tabel 30. Fordeling af udsagn på hhv. voksen og børnesynsvinkel i institutioner af forskellig størrelse.

Ledernes besvarelser af case

Indskrevne børn	Pct. voksensynsvinkel	Pct. børnesynsvinkel	N
Under 50	34	66	188
50-99	33	67	219
Over 100	30	70	81
I alt	33	67	488

Kilde: Spørgeskema til institutionslederne

Tabel 31 viser de tilsvarende besvarelser fra stuepædagoger.

Tabel 31. Fordeling af udsagn på hhv. voksen og børnesynsvinkel i institutioner af forskellig størrelse. Stuepædagogernes besvarelser af case

Indskrevne børn	Pct. voksensynsvinkel	Pct. børnesynsvinkel	N
Under 50	36	64	168
51-99	37	63	163
Over 100	35	65	58
I alt	36	64	389

Kilde: Spørgeskema til stuepædagogerne

Det ses, at børnesynsvinklen er den dominerende. Der er dog også mange, der fx betegner William som "opmærksomhedskrævende". Samtidig ses, at forskellen mellem ledere og pædagoger og forskellen mellem institutioner af forskellig størrelse er ubetydelig.

4. Dagligdagen

4.1. Dagens gang

Dagens gang på en almindelig hverdag er belyst gennem en række spørgsmål til stuepædagogerne. Tabel 32 viser, om alle børn fra stuen er fast ude om formiddagen.

Tabel 32. Svarfordeling i forhold til, om børnene er fast ude om formiddagen i institutioner af forskellig størrelse

Indskrevne børn	Ja, stort set altid	Ja, hvis det er godt vejr	Som regel	Nej, kun de børn, der har lyst	I alt	N
	Pct. af svar					
Under 50	50	10	22	18	100	130
51-99	39	12	23	26	100	135
Over 100	29	16	29	26	100	38
All	43	12	23	23	100	303

Kilde: Spørgeskema til stuepædagogerne

Det ses, at de mindre institutioner er lidt mere tilbøjelige til at sende alle børn ud om formiddagen uanset vejret. En mulig forklaring herpå kan være, at nogle store institutioner har lettere ved at sørge for, at der både er et udendørs og et indendørs tilbud⁴.

Både i store og små institutioner svarer formiddagens udeophold i gennemsnit til ca. 2 timer.

I 92 pct. af institutionerne spiser børnene frokost på samme tid⁵.

Efter frokost er der hvilepause i mange institutioner. Tabel 33 viser, hvorvidt alle børn hviler sig på samme tid. Tabellen omfatter kun svarpersoner, der arbejder med børn i børnehavealderen.

Tabel 33. Svarfordeling i forhold til, om børnene har hviletid på samme tid i institutioner af forskellig størrelse

Børnetal	Nej, børnene holder sædvanligvis ikke hvilepause	Ja, alle børn hviler sig på samme tid	Nogle børn har hviletid	I alt	N
	Pct. af svar				
Under 50	16	28	56	100	145
51-99	19	22	59	100	143
Over 100	40	19	42	100	48
All	21	24	55	100	336

Kilde: Spørgeskema til stuepædagogerne

⁴ Sammenhængen ses også, hvis man kun ser på fx børnehavegrupper.

⁵ I de mindre er det 91 pct. I de større 96 pct.

Det ses, at der er en langt større andel af børnene i de mindre institutioner, der har mulighed for individuel hviletid. En mulig forklaring herpå kan være, at det kan være lettere at sikre den nødvendige ro i en mindre institution.

Tabel 34 viser, om alle børn fra stuen er fast ude om eftermiddagen.

Tabel 34. Svarfordeling i forhold til, om børnene er fast ude om eftermiddagen i institutioner af forskellig størrelse

Indskrevne børn	Ja, stort set altid	Ja, hvis det er godt vejr	Som regel	Nej, kun de børn, der har lyst	I alt	N
	Pct. af svar					
Under 50	61	16	17	6	100	144
51-99	61	15	17	6	100	142
Over 100	69	6	17	8	100	48
I alt	62	14	17	7	100	334

Kilde: Spørgeskema til stuepædagogerne

Det ses, at der ikke er den store forskel mellem institutioner af forskellig størrelse, når det gælder udeophold om eftermiddagen. Det gælder også, når man ser på varigheden af udeophold, som typisk er ca. 2 timer og 20 minutter om eftermiddagen.

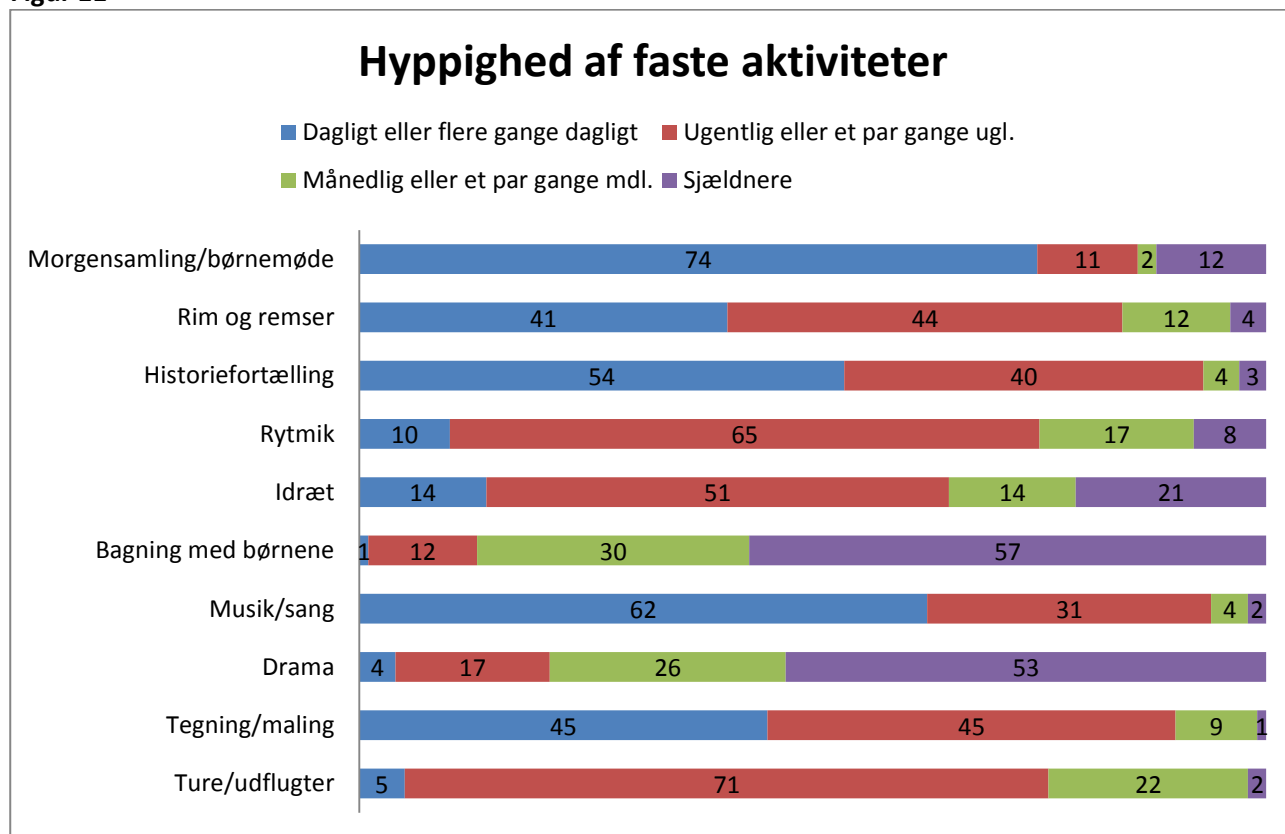
47 pct. af institutionerne oplyser, at børnene sædvanligvis kommer ud to gange i eftermiddagens løb (fx efter frugt)⁶. Dette betyder ofte, at børnene hentes af forældrene direkte fra legepladsen, hvilket formentlig kan spare personaletimer.

⁶ I de små institutioner er det 49 pct., mens det er 40 pct. i de store institutioner.

4.2. Faste aktiviteter

Stuepædagogerne er blevet spurgt om, hvor hyppigt børnene deltager i en række faste aktiviteter. Svarene fremgår af Figur 11.

Figur 11

Kilde: Spørgeskema til stuepædagogerne

Opdeler man svarene efter små og store institutioner, finder man ikke store forskelle. Det kan dog nævnes:

Blandt de mindre institutioner oplyser 70 pct., at de har daglige børnemøder/morgensamling. I de store er andelen 81 pct.

Blandt de mindre institutioner oplyser 67 pct., at de dagligt har musik/sang. I de store er andelen 48 pct.

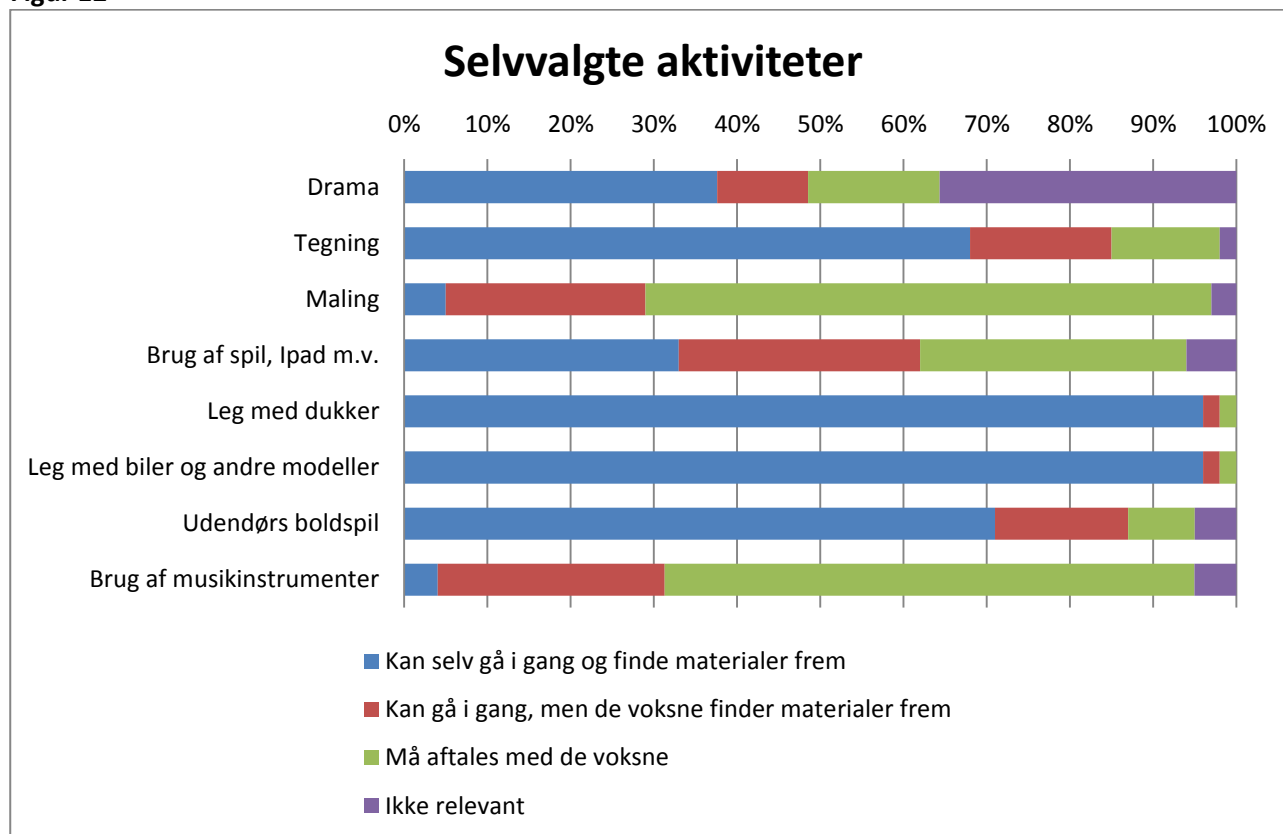
Blandt de mindre institutioner oplyser 8 pct., at de dagligt har ture/udflugter. I de store er andelen 2 pct.

Forskellene er dog ikke så store, at man kan notere nogen klar forskel i aktivitetstilbud mellem store og små institutioner.

4.3. Selvvalgte aktiviteter

Et vigtigt kendetegn for den pædagogiske praksis er omfanget af *selvvalgte aktiviteter*. Figur 12 viser, hvordan institutionerne forholder sig hertil, hvis man spørger om forskellige aktiviteter.

Figur 12

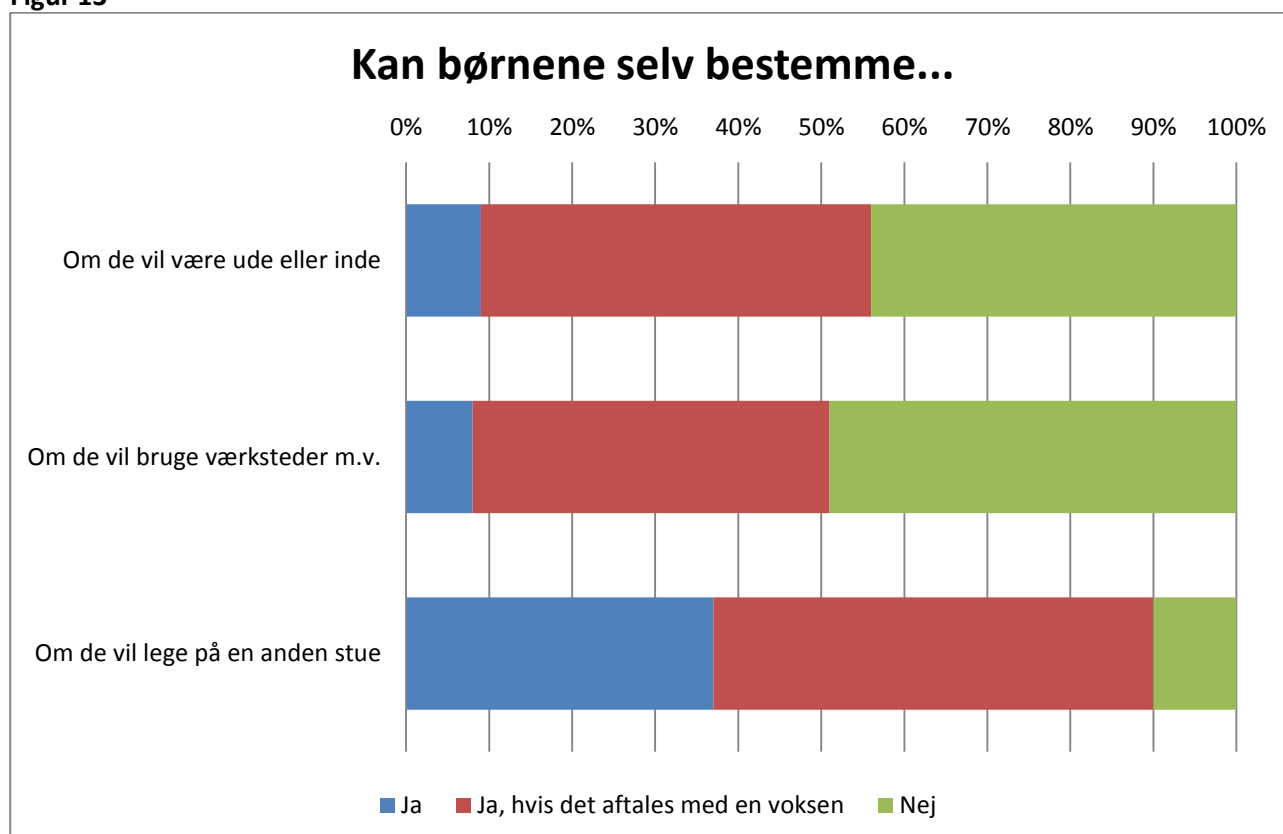
Kilde: Spørgeskema til stuepædagogerne

Det gennemgående mønster er, at børnene har stor frihed til selv at vælge at gå i gang med aktiviteter, der ikke forstyrrer andre eller fx kræver rengøring (maling). Desuden spores en forskellig politik m.h.t., om børnene selv skal kunne finde spil og iPad frem.

Institutionsstørrelsen spiller ingen nævneværdig rolle i forhold hertil.

Et lignende spørgsmål drejer sig om, i hvilket omfang børnene selv må bestemme, hvor de vil være. Figur 13 viser de samlede svar.

Figur 13

Kilde: Spørgeskema til stuepædagogerne

Når det gælder dette spørgsmål, er der en forskel på store og små institutioner. Det gælder navnlig i forhold til, om børnene selv må bestemme, om de vil lege på en anden stue. Ser vi alene på børnehavegrupper, svarer 41 pct. ja i de mindre institutioner, mens tallet er 27 pct. i de store institutioner. Det er nærliggende at fortolke det sådan, at man i de store institutioner ofte er bange for, om man kan finde børnene, hvis de kan bevæge sig helt frit omkring mellem stuerne.

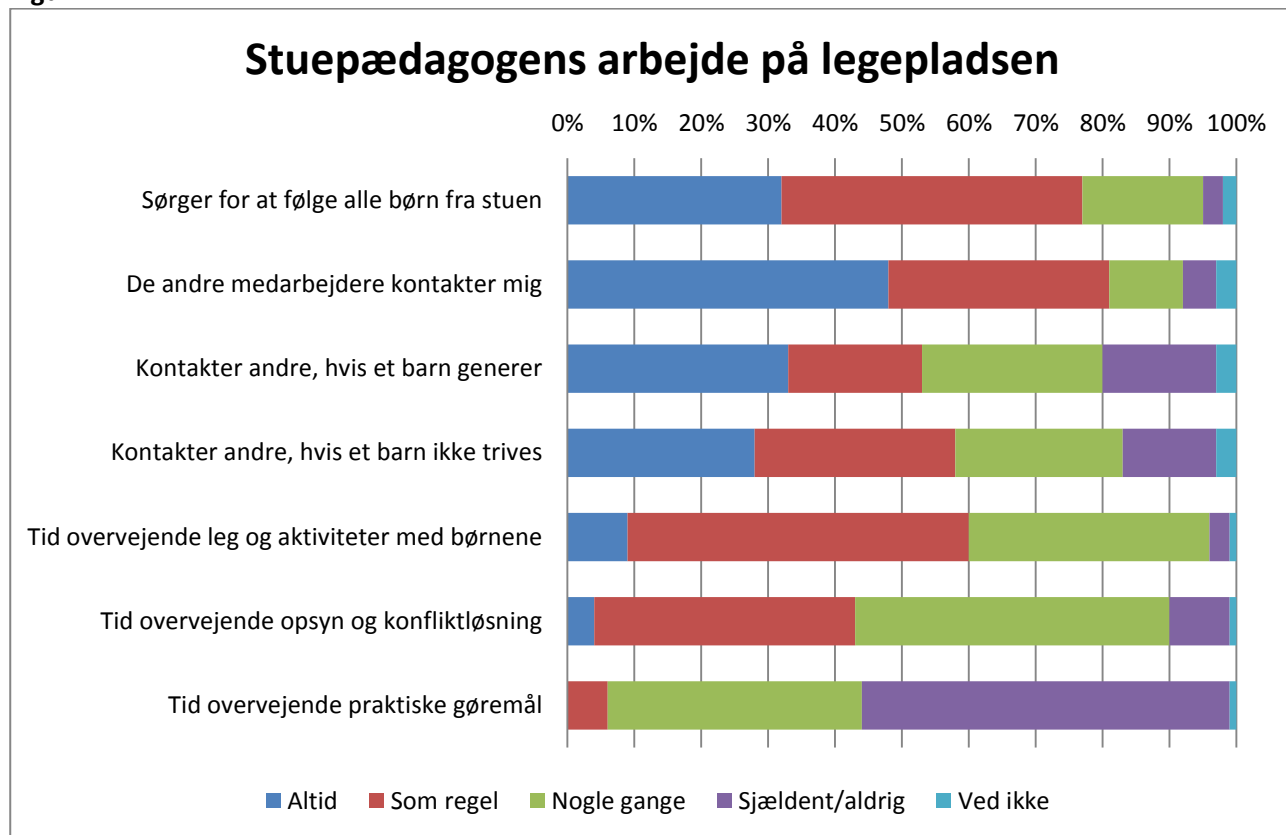
4.4. Arbejdet på legepladsen

Vi har set, at børnene mange steder tilbringer halvdelen af deres tid – eller mere – på legepladsen. På den baggrund er det afgørende for kvaliteten, at medarbejderne har fokus på børnene – også når de er på legepladsen. I undersøgelsen er stuepædagogerne derfor blevet bedt om at forholde sig til følgende udsagn:

Når jeg er på legepladsen, sørger jeg for at følge alle børn fra min stue
De andre medarbejdere sørger for at kontakte mig, hvis et barn fra min gruppe ikke trives på legepladsen
Hvis jeg ser et barn fra en anden stue genere de andre børn, kontakter jeg en medarbejder på stuen
Hvis jeg ser, at et barn fra en anden stue ikke rigtig er med i legen, kontakter jeg en medarbejder på stuen
Min tid på legepladsen går overvejende med leg og aktiviteter med børnene
Min tid på legepladsen går overvejende med opsyn og konfliktløsning
Min tid på legepladsen går overvejende til praktiske gøremål

Figur 14 viser, hvordan besvarelsene overordnet fordeler sig.

Figur 14

Kilde: Spørgeskema til stuepædagogerne

Ser man nu på betydningen af institutionens størrelse i forhold til ovenstående, viser Tabel 35, at de ansatte i de små institutioner hyppigere sørger for at følge børn fra egen stue på legepladsen, end ansatte i større institutioner.

Tabel 35. Stuepædagoger i institutioner af forskellig størrelse fordelt efter, om de følger børnene fra deres stue på legepladsen

Indskrevne børn	Altid	Som regel	Nogle gange	Sjældent/aldrig	Ved ikke	I alt	N
Pct. af svar							
Under 50	39	42	13	3	3	100	115
51-99	27	49	20	3	0	100	132
Over 100	22	46	26	4	2	100	46
I alt	31	46	18	3	2	100	293

Kilde: Spørgeskema til stuepædagogerne

For de øvrige udsagn er der ikke fundet nogen forskel mellem store og små institutioner.

4.5. Børn med særlige behov

Stuepædagogerne er blevet bedt om at forholde sig til, om en række udsagn om indsatsen i forhold til børn med særlige behov svarer til den pædagogiske praksis. De udsagn, der spørges om, er:

Vi tager de børn, vi fornemmer, har behov for en særlig indsats, op til drøftelse blandt stuens medarbejdere

Vi tager de børn, vi fornemmer, har behov for en særlig indsats, op til drøftelse på personalemøder

Vi laver systematiske iagttagelser af børnenes motoriske udvikling

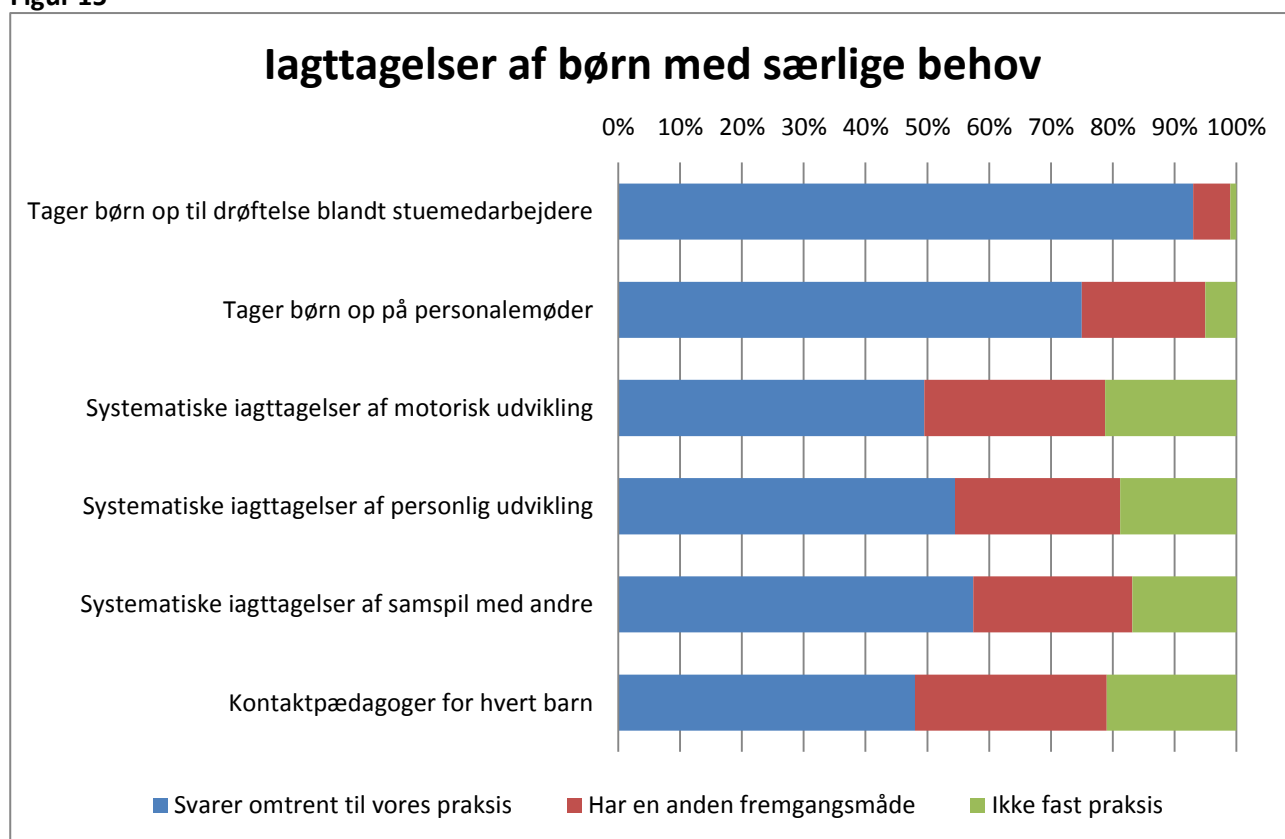
Vi laver systematiske iagttagelser af børnenes personlige udvikling

Vi laver systematiske iagttagelser af børnenes samspil med andre børn

Vi har en kontaktpædagog for det enkelte barn, som er ansvarlig for at iagttage dets udvikling

Figur 15 viser den overordnede fordeling.

Figur 15

Kilde: Spørgeskema til stuepædagogerne

Der er flere af disse udsagn, hvor der er en forskel i besvarelsene mellem små og store institutioner. Tabel 36-40 viser udsagn, hvor der er en forskel.

Tabel 36. Besvarelser i store og små institutioner på udsagnet om, at børn, der har behov for en særlig indsats, tages op til drøftelse på personalemøder

Indskrevne børn	Svarer omtrent til vores praksis	Har en anden fremgangsmåde	Ikke fast praksis	I alt	N
Pct. af svar					
Under 50	83	11	6	100	118
51-99	73	23	5	100	131
Over 100	60	38	2	100	45
I alt	75	20	5	100	294

Kilde: Spørgeskema til stuepædagogerne

Tabel 37. Besvarelser i store og små institutioner på udsagnet om, at der foretages systematiske observationer af børnenes motoriske udvikling

Indskrevne børn	Svarer omtrent til vores praksis	Har en anden fremgangsmåde	Ikke fast praksis	I alt	N
Pct. af svar					
Under 50	43	37	20	100	116
51-99	54	23	23	100	128
Over 100	51	27	22	100	45
I alt	49	29	21	100	289

Kilde: Spørgeskema til stuepædagogerne

Tabel 38. Besvarelser i store og små institutioner på udsagnet om, at der foretages systematiske observationer af børnenes personlige udvikling

Indskrevne børn	Svarer omtrent til vores praksis	Har en anden fremgangsmåde	Ikke fast praksis	I alt	N
Pct. af svar					
Under 50	46	35	19	100	117
51-99	61	21	18	100	126
Over 100	58	22	20	100	45
I alt	55	27	19	100	288

Kilde: Spørgeskema til stuepædagogerne

Tabel 39. Besvarelser i store og små institutioner på udsagnet om, der foretages systematiske observationer af børnenes samspil med andre børn

Indskrevne børn	Svarer omtrent til vores praksis	Har en anden fremgangsmåde	Ikke fast praksis	I alt	N
Pct. af svar					
Under 50	51	31	18	100	118
51-99	62	22	16	100	129
Over 100	61	23	16	100	44
I alt	57	26	16	100	291

Kilde: Spørgeskema til stuepædagogerne

Tabel 40. Besvarelser i store og små institutioner på udsagnet om, at børnene har en fast kontaktpædagog

Indskrevne børn	Svarer omtrent til vores praksis	Har en anden fremgangsmåde	Ikke fast praksis	I alt	N
	Pct. af svar				
Under 50	41	33	26	100	117
51-99	55	31	15	100	131
Over 100	50	25	25	100	44
I alt	49	31	21	100	292

Kilde: Spørgeskema til stuepædagogerne

Det ses, at der er en tendens til, at de store institutioner lægger vægt på, at der er systematik i de iagttagelser af børnene, der foregår, og at bestemte pædagoger er ansvarlige. Forskellen i forhold til de mindre institutioner er ikke så stor, men dog klar. I de små institutioner er man mere tilbøjelige til at diskutere de pågældende børn på personalemøder. Når dette ikke sker så meget i de store institutioner, kan det skyldes, at man i givet fald risikerer at skulle have mange børn på dagsordenen. 64 pct. af stuepædagogerne oplyser, at de som regel laver handleplaner eller lignende for børn med særlige behov. Der er ikke den store forskel på små og store institutioner på dette punkt.

4.6. Ledelse og kvalitetssikring

Ledelsesforholdene er belyst såvel med spørgsmål til lederne som med spørgsmål til stuepædagogerne.

Lederne er blevet spurgt om, hvordan de kvalitetssikrer arbejdet på stuerne, idet de er blevet bedt om at erklære sig enige eller uenige i følgende udsagn:

Den vigtigste kvalitetssikring sker gennem de uformelle drøftelser, vi har i frokostpausen

Man kan bedømme meget ud fra den rapportering, personalet giver til ledelsen og til kommunen

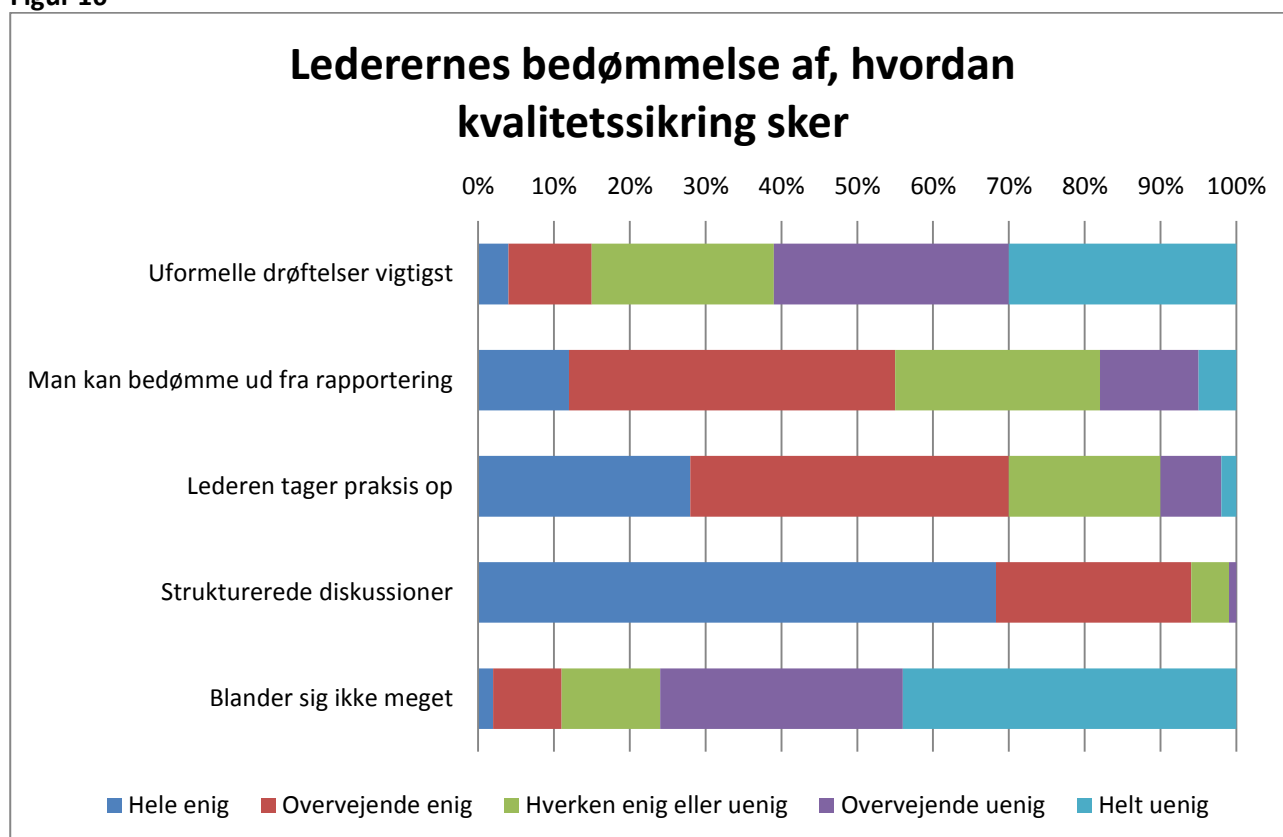
Lederen tager regelmæssigt eksempler på god og dårlig praksis op med de pågældende ansatte

Vi tager ofte strukturerede diskussioner på personalemøder, hvor vi sætter situationer i forhold til mål og værdier

Lederen blander sig sådan set ikke så meget i stuerne's pædagogiske praksis

De overordnede resultater fremgår af Figur 16.

Figur 16

Kilde: Spørgeskema til institutionslederne

Man kunne nu tænke sig, at der ville være stor forskel på svarene fra store og små institutioner. Der er imidlertid ingen forskel i svarfordelingen, når det gælder følgende tre udsagn:

Man kan bedømme meget ud fra den rapportering, personalet giver til ledelsen og til kommunen

Vi tager ofte strukturerede diskussioner på personalemøder, hvor vi sætter situationer i forhold til mål og værdier

Lederen blander sig sådan set ikke så meget i stuenes pædagogiske praksis

For de sidste to udsagn, kan spores en *lille* forskel, jf. Tabel 41 og 42.

Tabel 41. Svarfordeling i institutioner af forskellig størrelse på udsagn om, at den vigtigste kvalitetssikring sker ved uformelle drøftelser

Børnetal	Hele enig	Overvejende enig	Hverken enig eller uenig	Overvejende uenig	Helt uenig	I alt	N
	Pct. af svar						
Under 50	8	14	24	28	26	100	178
51-99	2	9	26	35	28	100	190
Over 100	1	9	16	29	44	100	68
I alt	4	11	24	31	30	100	436

Kilde: Spørgeskema til institutionslederne

Tabel 42. Svarfordeling i institutioner af forskellig størrelse på udsagn om, at lederen regelmæssigt tager eksempler på god og dårlig praksis op

Børnetal	Hele enig	Overvejende enig	Hverken enig eller uenig	Overvejende uenig	Helt uenig	I alt	N
	Pct. af svar						
Under 50	22	42	23	9	3	100	179
51-99	30	43	19	6	2	100	190
Over 100	36	43	10	9	1	100	69
I alt	28	43	19	8	2	100	438

Kilde: Spørgeskema til institutionslederne

Det ses, at lederne i de små institutioner er lidt mere tilbøjelige end lederne i de store institutioner til at forlade sig på uformelle drøftelser. I de større institutioner ser man hyppigere, at man tager et eksempel fra hverdagen op til en mere principiel drøftelse.

Stuepædagogerne er blevet bedt om at bedømme forholdelet mellem ledelsen og medarbejderne på stueplan ud fra følgende spørgsmål:

Bliver lederen bedt om råd og hjælp om den pædagogiske praksis?

Deltager lederen i planlægningen og tilrettelæggelsen af det pædagogiske arbejde?

Sikrer leder/afdelingsleder sig løbende, at de har viden om hvert af de enkelte børns trivsel og udvikling?

Indgår leder/afdelingsleder i tilrettelæggelsen og gennemførelsen af forældresamtaler?

Har personalet på stuerne indflydelse på de overordnede beslutninger vedr. økonomi og lignende?

Har personalet på stuerne indflydelse på de overordnede pædagogiske planlægning?

Har personalet på stuerne indflydelse på stuens pædagogik og dagligdag?

Foregår kontakten mellem leder og stuepersonale overvejende som en direkte mundtlig dialog (til forskel fra skriftlige IT-baserede instrukser)?

Svarene fremgår af tabel 43-50.

Tabel 43. Svar på spørgsmålet, om lederen bliver bedt om råd og hjælp om den pædagogiske praksis i institutioner af forskellig størrelse

Indskrevne børn	Ja i høj grad	Ja, i nogen grad	Nej, ikke ret meget	I alt	N
	Pct. af svar				
Under 50	46	37	17	100	106
51-99	34	52	14	100	128
Over 100	39	52	9	100	46
I alt	40	46	14	100	280

Kilde: Spørgeskema til stuepædagogerne

Tabel 44. Svar på spørgsmålet, om lederen deltager i planlægningen på de enkelte stuer i institutioner af forskellig størrelse

Indskrevne børn	Ja i høj grad	Ja, i nogen grad	Nej, ikke ret meget	I alt	N
	Pct. af svar				
Under 50	38	34	28	100	106
51-99	13	50	38	100	128
Over 100	17	41	41	100	46
I alt	23	43	35	100	280

Kilde: Spørgeskema til stuepædagogerne

Tabel 45. Svar på spørgsmålet om lederen sikrer sig viden om de enkelte børns trivsel i institutioner af forskellig størrelse

Indskrevne børn	Ja i høj grad	Ja, i nogen grad	Nej, ikke ret meget	I alt	N
	Pct. af svar				
Under 50	58	40	2	100	105
51-99	47	43	10	100	128
Over 100	49	36	16	100	45
I alt	51	41	8	100	278

Kilde: Spørgeskema til stuepædagogerne

Tabel 46. Svar på spørgsmålet, om lederen deltager i forældresamtaler i institutioner af forskellig størrelse

Indskrevne børn	Ja i høj grad	Ja, i nogen grad	Nej, ikke ret meget	I alt	N
	Pct. af svar				
Under 50	28	26	45	100	106
51-99	9	38	53	100	127
Over 100	13	43	43	100	46
I alt	17	34	48	100	279

Kilde: Spørgeskema til stuepædagogerne

Tabel 47. Svar på spørgsmålet, om stuepersonalet har indflydelse på overordnede beslutninger om økonomi mv. i institutioner af forskellig størrelse

Indskrevne børn	Ja i høj grad	Ja, i nogen grad	Nej, ikke ret meget	I alt	N
	Pct. af svar				
Under 50	12	40	48	100	105
51-99	10	38	52	100	127
Over 100	9	35	57	100	46
I alt	11	38	51	100	278

Kilde: Spørgeskema til stuepædagogerne

Tabel 48. Svar på spørgsmålet, om stuepersonalet har indflydelse på den overordnede pædagogiske planlægning i institutioner af forskellig størrelse

Indskrevne børn	Ja i høj grad	Ja, i nogen grad	Nej, ikke ret meget	I alt	N
	Pct. af svar				
Under 50	88	11	1	100	106
51-99	79	19	2	100	124
Over 100	74	26	.	100	46
I alt	82	17	1	100	276

Kilde: Spørgeskema til stuepædagogerne

Tabel 49. Svar på spørgsmålet, om stuepersonalet har indflydelse på stuens pædagogik i institutioner af forskellig størrelse

Indskrevne børn	Ja i høj grad	Ja, i nogen grad	Nej, ikke ret meget	I alt	N
	Pct. af svar				
Under 50	98	2	0	100	106
51-99	94	6	0	100	127
Over 100	98	2	0	100	46
I alt	96	4	0	100	279

Kilde: Spørgeskema til stuepædagogerne

Tabel 50. Svar på spørgsmålet, om kontakten mellem leder og personale overvejende sker som direkte mundtlig dialog i institutioner af forskellig størrelse

Indskrevne børn	Ja i høj grad	Ja, i nogen grad	Nej, ikke ret meget	I alt	N
	Pct. af svar				
Under 50	92	6	2	100	105
51-99	88	11	1	100	128
Over 100	89	9	2	100	45
I alt	90	9	1	100	278

Kilde: Spørgeskema til stuepædagogerne

Det ses samlet, at lederne i de små institutioner oftere end i de store institutioner er direkte involveret i det daglige arbejde på stuerne. I de små institutioner har stuepersonalet desuden en større oplevelse af indflydelse.

4.7. Forældresamarbejde og forældrekontakt

Lederne er blevet spurgt, hvor hyppigt der er forældresamtaler. Resultatet fremgår af Tabel 51.

Tabel 51. Hyppighed af forældresamtaler i institutioner af forskellig størrelse

Indskrevne børn	Flere gange årligt	En gang om året	Ved start og slutning af institutionsforløb	Ved start eller slutning af institutionsforløb	Hvis barnet har vanskeligheder	Andet	I alt	N
Pct. af svar								
Under 50	4	50	32	11	2	0	100	185
51-99	4	49	36	9	1	1	100	193
Over 100	0	48	28	22	3	0	100	69
All	4	49	33	12	2	0	100	447

Kilde: Spørgeskema til institutionslederne

Det ses, at institutionsstørrelsen ikke har nogen nævneværdig betydning for, hvor ofte der er forældresamtaler.

I forhold til den daglige forældrekontakt er stuepædagogerne blevet spurgt, om de oplever, at institutionen kan sikre:

At forældre, der afleverer et barn om morgenen, har god mulighed for en snak med en medarbejder på barnets stue

At forældre, der henter børn om eftermiddagen, har god mulighed for en snak med en medarbejder, der har kunnet følge barnet

At du altid giver dig tid til en forælder, der vil snakke om sit barn

I tabel 52-54 kan man se besvarelsenerne for pædagoger fra institutioner af forskellig størrelse

Tabel 52. Svar på spørgsmålet, om forældre, der afleverer et barn om morgenen, har god mulighed for en snak med en medarbejder på barnets stue i institutioner af forskellig størrelse

Indskrevne børn	Ja, i høj grad	Ja, i nogen grad	Nej, ikke ret meget	I alt	N
Pct. af svar					
Under 50	58	35	8	100	118
51-99	40	53	7	100	131
Over 100	47	49	4	100	45
I alt	48	45	7	100	294

Kilde: Spørgeskema til stuepædagogerne

Tabel 53. Svar på spørgsmålet, om forældre, der henter børn om eftermiddagen, har god mulighed for en snak med en medarbejder, der har kunnet følge barnet

Indskrevne børn	Ja, i høj grad	Ja, i nogen grad	Nej, ikke ret meget	I alt	N
	Pct. af svar				
Under 50	58	35	7	100	117
51-99	34	63	3	100	131
Over 100	52	43	4	100	46
I alt	47	49	5	100	294

Kilde: Spørgeskema til stuepædagogerne

Tabel 54. Svar på spørgsmålet, om pædagogen altid giver sig tid til en forælder, der vil snakke om sit barn

Indskrevne børn	Ja, i høj grad	Ja, i nogen grad	Nej, ikke ret meget	I alt	N
	Pct. af svar				
Under 50	71	29	0	100	118
51-99	66	33	1	100	131
Over 100	78	22	0	100	46
I alt	70	29	0	100	295

Kilde: Spørgeskema til stuepædagogerne

Det fremgår, at de fleste pædagoger – uanset institutionsstørrelse – oplever, at de giver sig tid til at snakke med forældre, der henvender sig. Især i de større institutioner kan det imidlertid være et problem for forældrene mange steder at få en snak med en medarbejder, der arbejder på barnets stue, eller som har fulgt barnet i dagens løb.

4.8. Lederens kendskab til børnene

Det er klart, at store institutioner alt andet lige gør det sværere for lederen at have et personligt kendskab til børn, familier mv. Disse forhold er belyst i Tabel 55-58.

Tabel 55. Institutioner fordelt efter størrelse og til spørgsmålet, om lederen har et personligt kendskab til børnene og deres udvikling

Indskrevne børn	Alle børn	De fleste børn	En del børn	Kun få børn	I alt	N
	Pct. af svar					
Under 50	76	20	4	1	100	184
51-99	47	42	9	2	100	192
Over 100	14	42	28	16	100	69
I alt	54	33	10	4	100	445

Kilde: Spørgeskema til institutionslederne

Tabel 56. Institutioner fordelt efter størrelse og til spørgsmålet, om lederen kender de forældre, der plejer at hente børnene

Indskrevne børn	Alle børn	De fleste børn	En del børn	Kun få børn	I alt	N
Pct. af svar						
Under 50	91	8	1	0	100	184
51-99	77	18	5	0	100	192
Over 100	34	43	18	6	100	68
I alt	76	18	5	1	100	444

Kilde: Spørgeskema til institutionslederne

Tabel 57. Institutioner fordelt efter størrelse og til spørgsmålet, om lederen nogenlunde kender familiens situation

Indskrevne børn	Alle børn	De fleste børn	En del børn	Kun få børn	I alt	N
Pct. af svar						
Under 50	76	18	6	0	100	184
51-99	60	31	8	2	100	193
Over 100	26	45	22	7	100	69
I alt	61	28	9	2	100	446

Kilde: Spørgeskema til institutionslederne

Tabel 58. Institutioner fordelt efter størrelse og til spørgsmålet, om lederen kender navnene på bedsteforældrene

Indskrevne børn	Alle børn	De fleste børn	En del børn	Kun få børn	I alt	N
Pct. af svar						
Under 50	8	12	28	52	100	183
51-99	1	8	17	74	100	192
Over 100	0	1	9	90	100	68
I alt	4	9	20	67	100	443

Kilde: Spørgeskema til institutionslederne

Det ses, at der er en meget klar sammenhæng mellem institutionens størrelse og lederens personlige kendskab til børnene og deres familier. I de mindre institutioner er der typisk et langt mere personligt kendskab.

5. Metode

Undersøgelsen er gennemført som en landsdækkende spørgeskemaundersøgelse via internettet. Der er sendt opfordringer om at deltage ud til ledere af 3521 institutioner, som Bureau 2000 har haft e-mail på. Lederne er blevet bedt om:

- 1) Selv at udfylde et skema om institutionens forhold m.v.
- 2) Få en pædagog på en stue til at udfylde et skema om pædagogikken på stuen m.v.

584 ledere har helt eller delvis udfyldt skemaet. Heraf indgår dog kun 488 skemaer i datagrundlaget, idet lederne som minimum skal have oplyst antallet af indskrevne børn, for at besvarelsen kan anvendes i forhold til undersøgelsens formål.

De 488 besvarelser svarer til 14 pct. af de adspurgte.

Skemaet til stuepædagoger er besvaret af 388 pædagoger, svarende til 11 pct.

Det må erkendes, at svarprocenterne er lavere, end Bureau 2000 sædvanligvis ser. I forhold til undersøgelsens formål – at undersøge eventuelle forskelle på store og små institutioner – er det afgørende dog:

- 1) At selve antallet af besvarelser er tilstrækkeligt til, at man kan vurdere forskelle på store og små institutioner. Her er 488 hhv. 388 besvarelser tilstrækkelige.
- 2) At der ikke er systematiske skævheder i materialet, som påvirker konklusionerne.

Sådanne skævheder ville kunne skævvride konklusionerne, hvis svarprocenten var korreleret med fx en bestemt pædagogisk praksis eller synsmåde, og denne korrelation *samtidig var forskellig* for store og små institutioner. Det er svært at se, hvordan sådanne skævheder skulle fremkomme.

Set i forhold til ydre strukturelle forhold, virker besvarelserne rimeligt repræsentative. Tabel 59 sammenligner således de institutioner, som indgik i Danmarks Statistiks seneste opgørelse af vuggestuer, børnehaver og aldersintegrerede institutioner (oktober 2013) med svarinstitutionerne i lederskemaet med hensyn til ejerforhold.

Tabel 59. Institutioner fordelt på ejerforhold. DSTs opgørelse og lederskemaet.

	Danmarks Statistik	Svarinstitutioner
	Pct.	
Kommunale	70	67
Selvejende	18	22
Private	12	11
I alt	100	100

Tabel 60 sammenligner tilsvarende de institutioner, som indgik i Danmarks Statistiks seneste opgørelse med svarinstitutionerne i lederskemaet og pædagogskemaet m.h.t. geografi.

Tabel 60. Institutioner fordelt på geografiske områder. DSTs opgørelse, lederskemaet og pædagogskemaet.

	Danmarks Statistik	Lederskemaet	Pædagogskemaet
	Pct.		
København	13	14	13
Gl. hovedstadsområde i øvrigt	27	26	22
Øerne i øv.	18	21	22
Jylland	41	39	42
I alt	100	100	100

Note: "Det gamle hovedstadsområde" i tabellen er kommunenumrene 147-270.

Begge tabeller viser en rimelig overensstemmelse mellem svarinstitutioner og Danmarks Statistiks opgørelse.

Alt i alt er det derfor Bureau 2000s vurdering, at de indkomne svar giver et pålideligt billede af, hvilke forskelle, der er på store og små institutioner.